[2024] 6 ଏସ.ସି.ଆର. 429 : 2024 ଆଇଏନଏସସି 392

ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

ବନାମ

ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ତିୱାରୀ

(ସିଭିଲ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 6135/2024)

08 ମେ 2024

[ଡକ୍ଟର ଡି.ୱାଇ. ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼, ମୁଖ୍ୟ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି, ଜେ.ବି. ପାରଦିୱାଲା ଏବଂ ମନୋଜ ମିଶ୍ର,* ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ବିଚାର ପାଇଁ ପ୍ରସଙ୍ଗ

କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ରିଜର୍ଭ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ ନିୟମାବଳୀ, 1955 ର ନିୟମ 27, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ରିଜର୍ଭ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ ଅଧିନିୟମ, 1949 ର ଧାରା 11 ରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ଦଣ୍ଡାଦେଶ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଦାନ କରେ କି, ଯାହା ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର କ୍ଷମତାତୀତ କି ଏବଂ ତେଣୁକରି ନିଷ୍କ୍ରିୟ ତଥା ଅସିଦ୍ଧ ଅଟେ କି; ସିଆରପିଏଫ ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 27 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ପ୍ରତିବାଦୀ (ସିଆରପିଏଫ ରେ ଜଣେ ମୁଖ୍ୟ କନେଷ୍ଟବଳ) ଙ୍କ ଉପରେ ଚାକିରୀରୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା କି; କୌଣସି ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ଦୁର୍ବଳତା ଦ୍ୱାରା ପୀଡ଼ିତ ଏବଂ/କିମ୍ବା ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ପ୍ରମାଣିତ ଅସଦାଚରଣ ପ୍ରତି ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଭାବରେ ଅସମାନୁପାତିକ ଅଟେ କି ।

ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସାରାଂଶ †

କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ରିଜର୍ଭ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ ନିୟମାବଳୀ, 1955 - ନିୟମ 27- କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ରିଜର୍ଭ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ ଅଧିନିୟମ, 1949- ଧାରା 11- ନିୟମ 27 ର ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ, ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର କ୍ଷମତାତୀତ କି:

କୁହାଗଲା: ଧାରା 18 ରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତା ବ୍ୟାପକ ଶବ୍ଦରେ ଆଧାରିତ - କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର କେବଳ ଧାରା 11 ଅଧୀନରେ ଲଘୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ ନୁହଁନ୍ତି, ବରଂ ଅଧିନିୟମର ଅଭିପ୍ରାୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ ଅଟନ୍ତି ଯେଉଁଥିରେ ବାହିନୀ ତଥା ଏହାର ପ୍ରଶାସନ ଉପରେ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ- କ୍ଷମତା ଅର୍ପଣ ଅଧିକାର ପ୍ରତିନିଧି କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ଅତିକ୍ରମ କରି କିମ୍ବା ଅଧିନିୟମ ସହିତ ଅସଙ୍ଗତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଏହି ଅଧିନିୟମ ଉପରେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟତା ବଜାୟ ରଖିପାରିବ ନାହିଁ, ତେବେ ଯାହା ହେଉ, ଯେତେବେଳେ ସକ୍ଷମକାରୀ ଅଧିନିୟମ ନିୟମାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ନିଜେ ନିଜର ସଂଶୋଧନକୁ ଅନୁମତି ଦିଏ, ଅଧିନିୟମରେ ଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରେ- ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ସମୟରେ ଆଇନଗତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏହା ଘୋଷଣା କରିବା ନଥିଲା ଯେ କେବଳ ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11 ରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ

* ଲେଖକ

ଥିବା ଲଘୁ ଦଣ୍ଡ ହିଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇପାରେ- ବରଂ, ଅଧିନିୟମର ଅଭିପ୍ରାୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ମୁକ୍ତ ରଖାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବାକୁ ଥିବା ଦଣ୍ଡ ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ନିୟମାବଳୀର ସାପେକ୍ଷରେ ଥିଲା- ଧାରା 8 କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ ବାହିନୀର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଦାୟିତ୍ୱ ନ୍ୟସ୍ତ କରେ- 'ନିୟନ୍ତ୍ରଣ' ଏକ ବିସ୍ତୃତ ଶବ୍ଦ ଏବଂ ଅନୁଶାସିତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ- ତେଣୁ, ଯଦି ସିଆରପିଏଫ ନିୟମାବଳୀ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ବାହିନୀ ଉପରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଦାୟିତ୍ୱ ନ୍ୟସ୍ତ କରିବାର ପରିକଳ୍ପନା କରେ ଏବଂ ଧାରା 11 ଅଧୀନରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବାକୁ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଦଣ୍ଡ ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନିୟମାବଳୀ ସାପେକ୍ଷରେ ଥାଏ, ତେବେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଏହାର ସାଧାରଣ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରି, ବାହିନୀ ଉପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ, ସେହି ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ଦଣ୍ଡାଦେଶ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ସ୍ଥିର କରିପାରିବେ, ଯେଉଁଥିରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଅଟେ- ବାହିନୀକୁ ଦକ୍ଷ ରଖିବା ପାଇଁ, ସେଥିରୁ ଅବାଞ୍ଛିତ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ହଟାଇବା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ବାହିନୀ ଉପରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଏକ ଦିଗ, ଯାହା ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 8 ବଳରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ବାହିନୀ ଉପରେ ରହିଛି- ତେଣୁ, ବାହିନୀ ଉପରେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ, ଯଦି ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ, ବ୍ୟାପକ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରି, ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କଲେ, ଏହାକୁ ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11 ର କ୍ଷମତାତୀତ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ବିଶେଷ କରି ଯେତେବେଳେ ଧାରା 11 ର ଉପଧାରା(1) ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରେ ଯେ ସେଥିରେ ଥିବା ପ୍ରୟୋଗଯୋଗ୍ୟ କ୍ଷମତା ଏହି ଅଧିନିୟମର ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କୌଣସି ନିୟମାବଳୀ ସାପେକ୍ଷରେ ଥାଏ - ନିୟମ 27 ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର କ୍ଷମତାଭୁକ୍ତ ଏବଂ ଏହା ଏକ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗ୍ୟ ଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ- ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ, ପ୍ରତିବାଦୀ ଏକ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ବାହିନୀର ଅଂଶ ଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସହକର୍ମୀଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିବା ଆରୋପରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ- ପ୍ରମାଣିତ ଅସଦାଚରଣ ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଭାବରେ କେବଳ ଅସମାନୁପାତିକ ତା' ନୁହେଁ - ବରଂ, ତାଙ୍କ ଅତୀତ ସେବାକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ, ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପୂର୍ବରୁ ଏକ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଆଉ କୌଣସି ଉଦାରତା ଦେଖାଇବା ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ- ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଛି- ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶକୁ ରଦ୍ଦ କରାଯାଇଛି । [ପାରା 17,29,30-32,35,36]

ସେବା ଆଇନ - ସେବା ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର – ଦଣ୍ଡାଦେଶଗୁଡ଼ିକ - ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର:

କୁହାଗଲା: ସାଧାରଣତଃ ସେବାରେ ଥିବା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପ୍ରତି ସେବା ଚୁକ୍ତି କିମ୍ବା ସେପରି ସେବା ପରିଚାଳନା କରୁଥିବା ଅଧିନିୟମରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇନଥିବା ଦଣ୍ଡାଦେଶରେ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ -ସେବା ଚୁକ୍ତିରେ କିମ୍ବା ଅଧିନିୟମରେ କିମ୍ବା ଏପରି ସେବା ପରିଚାଳନା କରୁଥିବା ନିୟମାବଳୀରେ ଦଣ୍ଡ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇପାରେ- ଅବସର ପରର ଲାଭ ପାଇବାର ତାଙ୍କ ଅଧିକାରକୁ ପ୍ରଭାବିତ ନ କରି, ଯଦି ଅନ୍ୟଥା ଦେୟଯୋଗ୍ୟ, ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାହ୍ୟାରୁ ତୁଚ୍ଛ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ହଟାଇବା ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ପଦ୍ଧତି ଅଟେ- ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ପରର ଲାଭକୁ ପ୍ରଭାବିତ ନକରି ସେବା ସମାପ୍ତ କରିବାର ଏହା ଅନ୍ୟ ଏକ

ପ୍ରଣାଳୀ - ସାଧାରଣତଃ, ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରକୁ ଦଣ୍ଡ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ ନାହିଁ - କିନ୍ତୁ ଯଦି ଏକ ଅନୁସନ୍ଧାନ ସାପେକ୍ଷରେ, ସେବା ନିୟମାବଳୀ ଏହାକୁ ଏକ ଦଣ୍ଡ ମାଧ୍ୟମରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଏ, ତେବେ ତାହା ହେଉ । [ପାରା 18, 33]

ବିଧାନର ବ୍ୟାଖ୍ୟା- କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ରିଜର୍ଭ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ ଅଧିନିୟମ, 1949 - ଧାରା 11, 9, 10- "ସାପେକ୍ଷରେ"

କୁହାଗଲା: ଧାରା 11 ରେ ଯେଉଁ ଛୋଟ ଛୋଟ ଦଣ୍ଡ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇପାରେ, ତାହା ସୁବିସ୍ତୃତ ହୋଇଥିବାରୁ, ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳର ଅଭିପ୍ରାୟ ଏହାର ବିପରୀତ ଦେଖାଯାଏ - ଧାରା 11 ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ "ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ନିୟମାବଳୀ ଅଧୀନରେ" ବାକ୍ୟାଂଶକୁ "ନିଲମ୍ବନ କିମ୍ବା ବରଖାସ୍ତ ପରିବର୍ତ୍ତେ କିମ୍ବା ବ୍ୟତିରେକ, ନିମ୍ନଲିଖିତ ଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଅଧିକ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ କରିବା" ବାକ୍ୟାଂଶ ପୂର୍ବରୁ ବ୍ୟବହାର କରେ - ଧାରା 9 ଏବଂ 10 ରେ ଯଥାକ୍ରମେ "ଅଧିକ ଘୃଣ୍ୟ ଅପରାଧ" ଏବଂ "କମ୍ ଘୃଣ୍ୟ ଅପରାଧ" ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରୁଥିବାବେଳେ, "ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କୌଣସି ନିୟମାବଳୀ ସାପେକ୍ଷରେ" ବାକ୍ୟାଂଶ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ନାହିଁ - "ସାପେକ୍ଷରେ" ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିଟି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା କିମ୍ବା ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅବଧାରଣାକୁ ସୂଚିତ କରେ ଯାହା ସାପେକ୍ଷରେ ଏହା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି । [ପାରା 28]

ପ୍ରଶାସନିକ ଆଇନ- ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ନିୟମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା କ୍ଷମତା:

କୁହାଗଲା: ସକ୍ଷମକାରୀ ଅଧିନିୟମରେ ସୂଚିତ ହୋଇଥିବା ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳର ଅଭିପ୍ରାୟ, ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ କ୍ଷମତାର ବିସ୍ତାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଖ୍ୟ ମାର୍ଗଦର୍ଶକ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ- ତେବେ ଯାହା ହେଉ, ପ୍ରତିନିଧି ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳର ଅଭିପ୍ରାୟଠାରୁ ଅଧିକ ବ୍ୟାପକ ଯିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ବରଂ ଏହାର ଯଥାରୂପ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । [ପାରା 24]

ଶବ୍ଦ ଏବଂ ବାକ୍ୟାଂଶ- 'ନିୟନ୍ତ୍ରଣ'- ଧାରଣା ଏବଂ ଆନୀତ- ଆଲୋଚିତ- କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ରିଜର୍ଭ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ ଅଧିନିୟମ, 1949 ।

ଉଦ୍ଧୃତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଆଇନ

ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ନୃପେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ବାଗଚି [1966] 1 ଏସସିଆର 771 : **ଏଆଇଆର 1966 ଏସସି 447- ଅନୁସୃତ ।**

ଜାମ୍ମୁ ଓ କାଶ୍ମୀର ରାଜ୍ୟ ବନାମ ଲଖୱିନ୍ଦର କୁମାର ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ [2013] 2 ଏସସିଆର 1070 : **(2013) 6 ଏସସିସି 333**; *ସେଣ୍ଟ ଜନ୍ସ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ବନାମ ଆଞ୍ଚଳିକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ* [2003] 1 ଏସସିଆର 975 : **(2003) 3 ଏସସିସି 321**; *ମଦନ ମୋହନ*

ଚୌଧୁରୀ ବନାମ ବିହାର ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ [1999] 1 ଏସସିଆର 596 : **(1999) 3 ଏସସିସି 396- ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇଛି ।**

ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଗୁଲାମ ମହମ୍ମଦ ଭଟ୍ଟ [2005] ସପ. 4 ଏସସିଆର 367 : **(2005) 13 ଏସସିସି 228;** *ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଦିଲେର ସିଂହ* **[2016] 4 ଏସସିଆର 473** : **(2016) 13 ଏସସିସି 71;** *ଜେନେରାଲ ଅଫିସର କମାଣ୍ଡିଂ-ଇନ୍-ଚିଫ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ ସୁଭାଷ ଚନ୍ଦ୍ର ଯାଦବ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ* [1988] 3 ଏସସିଆର 62 : **(1988) 2 ଏସସିସି 351;** *ଷ୍ଟେଟ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଟି. ଜେ. ପଲ୍* [1999] 2 ଏସସିଆର 1060 : **(1999) 4 ଏସସିସି 759;** *ରୋହତକ ଏବଂ ହିସାର ଜିଲ୍ଲା ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ ବନାମ .ୟୁ. ପି. ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* [1966] 2 ଏସସିଆର 863 : ଏଆଇଆର୍ **1966 ଏସ ସି 1471;** *ଡ. ମହାଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ସିଂହ ବନାମ ଅଧକ୍ଷ, ବିହାର ବିଧାନ ପରିଷଦ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* [2004] ସପ. 5 ଏସସିଆର 692 : **(2004) 8 ଏସସିସି 747;** *ଦକ୍ଷିଣ ପେଟ୍ରୋକେମିକାଲ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଜ୍ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ ବନାମ ବିଦ୍ୟୁତ ନିରୀକ୍ଷକ ଏବଂ ଇଟିଆଇଓ* [2007] 6 ଏସସିଆର 955 : **(2007) 5 ଏସସିସି 447;** *ପ୍ରସାର ଭାରତୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଅମରଜିତ ସିଂ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* [2007] 2 ଏସସିଆର 160 : **(2007) 9 ଏସସିସି 539 – ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।**

ଉଦ୍ଧୃତ ପୁସ୍ତକ ଏବଂ ସାମୟିକ ପତ୍ରିକା

ଜି. ପି. ସିଂହ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା "ପ୍ରିନସିପଲ ଅଫ୍ ଷ୍ଟାଟ୍ୟୁଟୋରି ଇଣ୍ଟରପ୍ରିଟେସନ" (13 ତମ ସଂସ୍କରଣ, ଅଧ୍ୟାୟ 12 ର ପୃଷ୍ଠା 1019 ରେ, ଲେକ୍ସିସ୍ ନେକ୍ସିସ୍ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ); ପି. ରାମନାଥ ଆୟରଙ୍କ ଆଡଭାନ୍ସଡ୍ ଲ ଲେକ୍ସିକନ୍ ଚତୁର୍ଥ ସଂସ୍କରଣ ଗ୍ରନ୍ଥଖଣ୍ଡ 4 ର ପୃଷ୍ଠା 4640 ରେ; ଫ୍ରାନ୍ସିସ୍ ବେନିଅନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଷ୍ଟାଟ୍ୟୁଟୋରି ଇଣ୍ଟରପ୍ରିଟେସନ (ପଞ୍ଚମ ସଂସ୍କରଣ, ପୃଷ୍ଠା 262, ଧାରା 69)- **ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।**

ଅଧିନିୟମଗୁଡ଼ିକର ତାଲିକା

କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ରିଜର୍ଭ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ ଅଧିନିୟମ, 1949; କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ରିଜର୍ଭ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ ନିୟମାବଳୀ, 1955 ।

ମୁଖ୍ୟ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ତାଲିକା

କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ରିଜର୍ଭ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ (ସିଆରପିଏଫ୍); ସିଆରପିଏଫରେ ମୁଖ୍ୟ କନଷ୍ଟେବଳ; ସହକର୍ମୀଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ ଏବଂ ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର; ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରମାଣିତ; ବିଭାଗୀୟ ତଦନ୍ତ; ନିଲମ୍ବନ; ବରଖାସ୍ତ; ଦଣ୍ଡ; ଲଘୁ ଦଣ୍ଡ; ଗୁରୁ ଦଣ୍ଡ; ଅଧିକ ଘୃଣ୍ୟ ଅପରାଧ; କମ୍ ଘୃଣ୍ୟ ଅପରାଧ; କାରାବାସ/ଜୋରିମାନାର ଦଣ୍ଡ; ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ;

ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ତିୱାରୀ

ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ; ଚାକିରିରୁ ଅପସାରଣ; କର୍ତ୍ତବ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ କର୍ମଚାରୀ; ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରଦାନ; ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ଗ୍ରହଣ; ଚାକିରିରୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ଗ୍ରହଣ ଦଣ୍ଡ; ଅଣ-ରାଜପତ୍ରିତ ଅଧିକାରୀ; ବିଭାଗୀୟ ଆବେଦନ; ଅସଦାଚରଣ; ପ୍ରମାଣିତ ଅସଦାଚରଣ; କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତା; ଅଧିନିୟମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ; ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ; ସେନାନାୟକ; ସକ୍ଷମ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ; ପ୍ରତିନିଧି; ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ କ୍ଷମତା; ଏହି ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରେ; ବାହିନୀ ଉପରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ; ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ; କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର; ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର କ୍ଷମତାତୀତ; ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର କ୍ଷମତାଭୁକ୍ତ ।

ମାମଲା କେଉଁଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଛି

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା : ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 6135/2024

ଡବ୍ଲୁ.ଏ. ସଂଖ୍ୟା 435/2020 ରେ କଟକସ୍ଥିତ ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ତା 10.12.2020 ରିଖ ରାୟ ତଥା ଆଦେଶରୁ

ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉପସ୍ଥିତି

ଆବେଦନକାରୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଶ୍ରୀମତୀ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟା ଭାଟି, ଏ.ଏସ୍.ଜି., ଆର୍. ବାଲା, ବରିଷ୍ଠ ଓକିଲ, ନବଞ୍ଜୟ ମହାପାତ୍ର, ସୁଶ୍ରୀ ସୀମା ବେଙ୍ଗାନୀ, ସୁଶ୍ରୀ ଶଗୁନ୍ ଠାକୁର, ଅରବିନ୍ଦ କୁମାର ଶର୍ମା, ଅଧିବକ୍ତାଗଣ ।

ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଆନନ୍ଦ ଶଙ୍କର, ଅରବିନ୍ଦ ବିଶ୍ୱବନ୍ଧୁ, ଅରୁଣ କୁମାର ଆରୁଞ୍ଚଲ, ଅଧିବକ୍ତାଗଣ ।

ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ/ଆଦେଶ

ରାୟ

ମନୋଜ ମିଶ୍ର, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି

1. ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

2. ଏହି ଆବେଦନ କଟକସ୍ଥିତ ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର[1] ତା 10.12.20 ରିଖର ରାୟ ତଥା ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ରହିଛି, ଯେଉଁଥିରେ ବିଜ୍ଞ ଏକକ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ତା 14.01.2020 ରିଖର ରାୟ ତଥା ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ରିଟ୍ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 435/2020 କୁ ଖାରଜ କରି ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ବିଜ୍ଞ ଏକକ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଛି ।

ତଥ୍ୟମୂଳକ ଛାଞ୍ଚ

3. ପ୍ରତିବାଦୀ[2] ସେଣ୍ଟ୍ରାଲ୍ ରିଜର୍ଭ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ[3] ରେ ଜଣେ ମୁଖ୍ୟ କନେଷ୍ଟବଳ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସହକର୍ମୀଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ

---

1 ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ

2 ମୂଳ ଆବେଦନକାରୀ

3 ସିଆରପିଏଫ୍

ଏବଂ ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର ଆରୋପରେ ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଦୋଷାରୋପ ପତ୍ର-ଦିଆଯାଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁସନ୍ଧାନରେ, ପ୍ରତିବାଦୀ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗଟି ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ, ତା 16.02.2006 ରିଖର ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଭାବେ ଚାକିରୀରୁ ଅବସର ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହା ଦ୍ୱାରା କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇ, ପ୍ରତିବାଦୀ ଏକ ବିଭାଗୀୟ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ, ଯାହାକୁ ଉପ ମହାନିରୀକ୍ଷକ (ପି), ସିଆରପିଏଫ୍, ତା 28.7.2006 ରିଖ *ଦ୍ୱାରା* ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ ।

4. ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଆଦେଶ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ଆପତ୍ତି କରି, ପ୍ରତିବାଦୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ଏକକ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ବିଚାରପୀଠ ସମ୍ମୁଖରେ ରିଟ୍ ପିଟିସନ୍ (ସି) ସଂଖ୍ୟା 17398/2006 ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । ବିଜ୍ଞ ଏକକ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ତା 14.01.2020 ରିଖର ଆଦେଶ ମାଧ୍ୟମରେ ରିଟ୍ ପିଟିସନକୁ *ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ସହିତ* ଅନୁମତି ଦେଇଛନ୍ତି, ଏହି ଆଧାରରେ ଯେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ରିଜର୍ଭ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ ଅଧିନିୟମ, 1949[4] ର ଧାରା 11(1) ରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ନୁହେଁ । ବିଜ୍ଞ ଏକକ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ଆଦେଶର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଅଂଶ ନିମ୍ନରେ ଉଦ୍ଧୃତ ହୋଇଛି:

> "ତେଣୁ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ମତ ଏହା ଯେ ସଂଲଗ୍ନକ 5 ରେ ସ୍ଥାନିତ ଦଣ୍ଡାଦେଶ କେବଳ ଅମାନ୍ୟ ନୁହେଁ, ବରଂ ପରିସ୍ଥିତିରେ, ସଂଲଗ୍ନକ 7 ରେ ଥିବା ପରିଣାମାତ୍ମକ ଆଦେଶ ମଧ୍ୟ ଅମାନ୍ୟ ଅଟେ । ଏହି ବିଷୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏବଂ ଶୃଙ୍ଖଳା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡର ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ପୁନର୍ବିଚାର କରିବାକୁ ଥିବାରୁ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଶୁଣାଣୀର ସୁଯୋଗ ଦେଇ ଏବଂ ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସହିତ ଜଡିତ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦଣ୍ଡର ଶୁଣାଣୀ ପାଇଁ ଶୃଙ୍ଖଳା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଉପରେ ଏହି ମାମଲାକୁ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଏହି ମାମଲାକୁ ଶୃଙ୍ଖଳା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇବା ପାଇଁ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିଛନ୍ତି, ଶୃଙ୍ଖଳା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ, ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗର ପୁନଃ ବିଚାର କରିବା ସମୟରେ ଏଠାରେ ଉଠାଯାଇଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ତର୍କାଧାର ଉପରେ ମଧ୍ୟ ପୁନଃ ବିଚାର କରିବେ । ସଂଲଗ୍ନକ 5 ରେ ଥିବା ଆଦେଶକୁ ରଦ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ମାମଲାଟିକୁ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯିବା ପରେ, ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସ୍ଥିତିକୁ ପୁନଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବ ଏବଂ ସଂଲଗ୍ନକ 5 ଏବଂ 7 ଅନୁଯାୟୀ ଆଦେଶରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ହସ୍ତକ୍ଷେପ ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ, ବକେୟାର ଛାଡ଼, ଯଦି କିଛି ଥାଏ, ଶୃଙ୍ଖଳା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ସାନି ଫଏସଲାକୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ ରଖି, (2006) 4 ଏସସିସି 153 ରେ ବିବୃତ ହେବା ପରି ରଞ୍ଜିତ ସିଂ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ ମାମଲାରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ରାୟର ପାରା 24 ରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁସରେ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଫଳାଫଳ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବ ।

5. ବିଜ୍ଞ ଏକକ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ଆଦେଶରେ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ଆବେଦନକାରୀମାନେ, *ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ ଅଧିକନ୍ତୁ*, ନିମ୍ନୋକ୍ତ ତର୍କାଧାରରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଖଣ୍ଡପୀଠ ସମ୍ମୁଖରେ ରିଟ୍ ଅପିଲ (ପୂର୍ବୋକ୍ତ)କୁ ଚୟନ କରିଥିଲେ:

(i) ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ତଦନ୍ତରେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିଲା । ସେ' ସବୁ ଗୁରୁତର ପ୍ରକୃତିର ଥିଲା ଯାହା ଚାକିରୀରୁ ବରଖାସ୍ତ କିମ୍ବା ଅପସାରଣ ସମେତ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଭୃତିକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଉଥିଲା ।

---

4 ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମ

ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ ବରଂ ଚାକିରୀରୁ ଏକ ପ୍ରକାରର ଅପସାରଣ ଏବଂ ତେଣୁ, ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଦଣ୍ଡ ଚାକିରୀରୁ ବରଖାସ୍ତ କିମ୍ବା ଅପସାରଣ ଅପେକ୍ଷା କମ୍ ଦଣ୍ଡ ସ୍ୱରୂପ ଥିଲା ।

(ii) ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11 ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ଯେ, ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀର ସାପେକ୍ଷରେ, ସେନାନାୟକ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କିମ୍ବା ଅଧିକାରୀ, ଯାହା ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବ, ଉକ୍ତ ବାହିନୀର କୌଣସି ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ, ଯାହାଙ୍କୁ ସେ ଅବାଧ୍ୟତା, କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଅବହେଳା କିମ୍ବା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନରେ ଅବହେଳା କିମ୍ବା ବାହିନୀର ସଦସ୍ୟ ଭାବେ ତାଙ୍କ କ୍ଷମତାରେ ଅନ୍ୟ କିଛି ଅସଦାଚରଣ ପାଇଁ ଦୋଷୀ ବୋଲି ବିବେଚନା କରନ୍ତି, ନିଲମ୍ବନ କିମ୍ବା ବରଖାସ୍ତ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ କିମ୍ବା ବ୍ୟତିରେକ ସେଥିରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିବା କୌଣସି ଏକ କିମ୍ବା ତଦୂର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ଧାରା 18 ର ଉପଧାରା(1) କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ନିୟମାବଳୀ ସୂଚିତ କରିବାର କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଧାରା 18 ର ଉପଧାରା(2) ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ଯେ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବ୍ୟାପକତା ପ୍ରତି ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ନ ପକେଇ, ନିୟମାବଳୀ ସେଥିରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତ କିମ୍ବା କୌଣସି ବିଷୟ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିପାରେ, ଯେଉଁଥିରେ ଧାରା 11 ଅଧୀନରେ ଲଘୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଏବଂ ସେହି ଧାରା ଅଧୀନରେ ଆଦେଶଗୁଡିକର ଅପିଲ କିମ୍ବା ସଂଶୋଧନ କିମ୍ବା ସେହି ଧାରା ଅଧୀନରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବା ଜୋରିମାନାର କ୍ଷମା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ରିଜର୍ଭ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ ନିୟମାବଳୀ, 1955[5] ର ନିୟମ 27 ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପାଇଁ ପ୍ରକ୍ରିୟା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରେ । ନିୟମ 27 ର ଖଣ୍ଡ (a) ଏକ ସାରଣୀବଦ୍ଧ ଆକାରରେ କ'ଣ ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଇପାରେ ଏବଂ ଏପରି ଦଣ୍ଡ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ କିଏ ସକ୍ଷମ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ତାହା ପରିଗଣନା କରେ । ସାରଣୀରେ ସ୍ତମ୍ଭ ସଂଖ୍ୟା 2 ରେ କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା 4 ଠାରେ, ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ଏକ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବିଭାଗୀୟ ତଦନ୍ତ ପରେ ସେନାନାୟକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଉଥିବା ଦଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖିତ । ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ନିୟମ 27 ସହିତ ପଠିତ ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11 ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ଆଲୋକରେ, ତଥା ତଦନ୍ତରେ ଅଭିଯୋଗଗୁଡିକ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ବିବେଚନାରେ, ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ଥିଲା ।

6. ତେବେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଖଣ୍ଡପୀଠ ରିଟ୍ ଆବେଦନରେ କୌଣସି ଗୁଣାବତ୍ତା ପାଇନଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଏହାକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ ।

7. ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଆବେଦନକାରୀମାନେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆକ୍ଷେପିତ ରାୟ ତଥା ଆଦେଶ ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ଆସିଛନ୍ତି ।

8. ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ହାଜର ହୋଇଥିବା ଅତିରିକ୍ତ ସଲିସିଟର ଜେନେରାଲ ସୁଶ୍ରୀ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟା ଭାଟି ଏବଂ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ହାଜର ହୋଇଥିବା ଶ୍ରୀମାନ ଓକିଲ ଶ୍ରୀ ଆନନ୍ଦ ଶଙ୍କରଙ୍କୁ ଆମ୍ଭେ ଶୁଣିଛୁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ଉପସ୍ଥାପନ

9. ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଶ୍ରୀମାନ ଓକିଲ ସୁଶ୍ରୀ ଭାଟି, *ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ସହିତ ଅଧିକନ୍ତୁ* ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ:

---

5 ସିଆରପିଏଫ୍ ନିୟମାବଳୀ

(i) ମୂଳ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜୋର ଦିଆଯାଇଥିବା ଏକମାତ୍ର ଆଧାର ଥିଲା ଯେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ଲାଗୁ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ କାରଣ ଏହା ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11 ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇନାହିଁ, ଯାହା ଭୁଲ ଅବଧାରଣା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ;

(ii) ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉପରୋକ୍ତ ଆଧାରକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ସମୟରେ ବିଚାର କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ:

(a) ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11[6] ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଯେ କୌଣସି ନିୟମାବଳୀର ସାପେକ୍ଷରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି । ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 18[7] ଅଧିନିୟମ

---

6 **11. ସାମାନ୍ୟ ଦଣ୍ଡ –**

(1) ସେନା ନାୟକ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରାଧିକାରୀ କିମ୍ବା ଅଧିକାରୀ, ଯାହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଥାଇ ପାରେ, ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ନିୟମାବଳୀ ସାପେକ୍ଷରେ, ବାହିନୀର କୌଣସି ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ନିଲମ୍ବନ କିମ୍ବା ବରଖାସ୍ତ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଏବଂ ବ୍ୟତିରେକ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଅଧିକ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ, ଯାହାକୁ ସେ ଅବାଧ୍ୟତା, କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଅବହେଳା, କିମ୍ବା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ କରିବାରେ ଅମନଯୋଗୀ କିମ୍ବା ବାହିନୀର ସଦସ୍ୟ ରୂପେ କ୍ଷମତାରେ ଥାଇ ଅନ୍ୟ କିଛି ଅସଦାଚରଣ ପାଇଁ ଦୋଷୀ ବୋଲି ବିବେଚନା କରନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ -

(a) ପଦମର୍ଯ୍ୟାଦା ହ୍ରାସ;

(b) ଏକ ମାସର ଦରମା ଏବଂ ଭତ୍ତା ଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇନଥିବା କୌଣସି ପରିମାଣର ଜୋରିମାନା;

(c) କ୍ୱାର୍ଟର୍ସ, ଲାଇନ୍ କିମ୍ବା କ୍ୟାମ୍ପରେ ଏକ ମାସରୁ ଅଧିକ ଅବଧି ପାଇଁ କାରାବାସ;

(d) ଦଣ୍ଡ ଡ୍ରିଲ୍ କିମ୍ବା ଅତିରିକ୍ତ ଗାର୍ଡ, କ୍ଲାନ୍ତି କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସହ କିମ୍ବା ବିନା ଅଠେଇଶ ଦିନରୁ ଅଧିକ ହୋଇନଥିବା ଅବଧି ପାଇଁ କ୍ୱାର୍ଟର୍-ଗାର୍ଡରେ କାରାବାସ; ଏବଂ

(e) ବାହିନୀର କୌଣସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପଦବୀ କିମ୍ବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପାରିଶ୍ରମିକରୁ ଅପସାରଣ ।

(2) ଉପଧାରା (1) ର ଖଣ୍ଡ (c) କିମ୍ବା ଖଣ୍ଡ (d) ରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କୌଣସି ଦଣ୍ଡ କୌଣସି ଗେଜେଟେଡ୍ ଅଫିସରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରେ ଯେତେବେଳେ ସେ ମୁଖ୍ୟାଳୟଠାରୁ ଦୂରରେ ବାହିନୀର କୌଣସି ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାର କମାଣ୍ଡରେ ଥାଆନ୍ତି, ଯଦି ସେ ସେନା ନାୟକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ପ୍ରାଧିକୃତ ।

(3) ସହକାରୀ ସେନା ନାୟକ, ଜଣେ କମ୍ପାନୀ ଅଧିକାରୀ କିମ୍ବା ଜଣେ ଅଧସ୍ତନ ଅଧିକାରୀ, ଯିଏ କି ସୁବେଦାର କିମ୍ବା ଆରକ୍ଷୀ ନିରୀକ୍ଷକ ପାହ୍ୟା ଠାରୁ କମ୍ ନୁହନ୍ତି, ଏକ ପୃଥକ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା କିମ୍ବା ଆଉଟପୋଷ୍ଟକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଉଛନ୍ତି, କିମ୍ବା ବାହିନୀ ମୁଖ୍ୟାଳୟରେ ଅସ୍ଥାୟୀ କମାଣ୍ଡରେ ଅଛନ୍ତି, ଔପଚାରିକ ବିଚାର ବିନା, ବାହିନୀର କୌଣସି ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ, ଯିଏ ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଅଧୀନରେ ଅଛନ୍ତି, ଅନୁଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଘଟିତ କୌଣସି ଛୋଟ ଅପରାଧ ପାଇଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଅଧିକ ଦଣ୍ଡାଦେଶ, ଯାହା ଏହି ଅଧିନିୟମରେ ଅନ୍ୟଥା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇ ନାହିଁ, କିମ୍ବା ଘଟିତ ଅପରାଧ, ବିଚାରଣ ପାଇଁ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବା ଭଳି ଯଥେଷ୍ଟ ଗୁରୁତର ପ୍ରକୃତିର ନୁହେଁ, ଅର୍ଥାତ୍: –

(a) କ୍ୱାର୍ଟର୍-ଗାର୍ଡ କିମ୍ବା ଏପରି ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ, ଯାହା ଉପଯୁକ୍ତ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରେକାରାରୋଧ ଯାହା ସାତ , ଦିନରୁ ଅଧିକ ନୁହେଁ, ଏହାର ଜାରି ଥିବା ଅବଧିରେ ସମସ୍ତ ବେତନ ଏବଂ ଭତ୍ତା ବାଜ୍ୟାପ୍ତି ସହିତ;

(b) କ୍ୱାର୍ଟର୍ସ, ଲାଇନ୍ କିମ୍ବା କ୍ୟାମ୍ପରେ ବନ୍ଦୀତ୍ୱ ସହିତ କିମ୍ବା ବିନା ଯାହା ତିରିଶ ଦିନରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ନଥିବ, ଦଣ୍ଡ ଡ୍ରିଲ୍, କିମ୍ବା ଅତିରିକ୍ତ ଗାର୍ଡ, କ୍ଲାନ୍ତି କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ;

(c) ନିନ୍ଦା କିମ୍ବା କଠୋର ନିନ୍ଦା:

ଉଲ୍ଲେଖ ଥାଉକି, ଏହି ଦଣ୍ଡ କେବଳ ସେନା ନାୟକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜଣେ ଅଧସ୍ତନ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରିବ ।

(4) ଜଣେ ଜମାଦାର କିମ୍ବା ଉପ-ନିରୀକ୍ଷକ ଯିଏକି ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବେ କୌଣସି ଦଳ କିମ୍ବା ଆଉଟପୋଷ୍ଟର କମାଣ୍ଡରେ ଅଛନ୍ତି, ସେ ସମାନ ଢଙ୍ଗରେ ଏବଂ କୌଣସି ସମାନ ଅପରାଧ ସଂଘଟନ ପାଇଁ, ତତ୍କାଳୀନ ତାଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଅଧୀନରେ ବାହିନୀର କୌଣସି ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ଉପଧାରା (3) ର ଖଣ୍ଡ (b) ରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଦଣ୍ଡକୁ ପନ୍ଦର ଦିନରୁ ଅଧିକ ନ ହୋଇଥିବା ଅବଧି ପାଇଁ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ ।

7 **18. ନିୟମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର କ୍ଷମତା:-**

(1) କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ସରକାରୀ ରାଜପତ୍ରରେ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଏହି ଅଧିନିୟମର ଅଭିପ୍ରାୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରିବେ ।

(2) ବିଶେଷ କରିଏବଂ ପୂର୍ବଗାମୀ କ୍ଷମତାର ବ୍ୟାପକତା ପ୍ରତି ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ନ ପକେଇ, ଏହିପରି ନିୟମାବଳୀ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସମସ୍ତ କିମ୍ବା ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଯେ କୌଣସି ବିଷୟ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିପାରେ, ଯଥା:-

(a) ବାହିନୀର ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀ ଏବଂ ପଦକ୍ରମ ଏବଂ ବେତନ, ପେନସନ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପାରିଶ୍ରମିକ ତଥା ବାହିନୀରେ ସେମାନଙ୍କର ସେବା ସର୍ତ୍ତାବଳୀକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା;

(b) ଏହି ଅଧିନିୟମ ଦ୍ୱାରା କିମ୍ବା ଅଧୀନରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ପ୍ରାଧିକୃତ ଅଧିକାରୀଙ୍କ କ୍ଷମତା ଏବଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା;

(c) ବାହିନୀର ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସେବା ଅବଧି ସ୍ଥିର କରିବା;

(d) ଧାରା 11 ଅଧୀନରେ ଲଘୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା, ଏବଂ ସେହି ଧାରା ଅଧୀନରେ ଆଦେଶରୁ ଅପିଲ କିମ୍ବା ସଂଶୋଧନ, କିମ୍ବା ସେହି ଧାରା ଅଧୀନରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ   ହୋଇଥିବା ଜୋରିମାନା ହ୍ରାସ, ଏବଂ ଧାରା 13 ଅଧୀନରେ କରାଯାଇଥିବା ଛାଡ଼ର ହ୍ରାସ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା;

(e) ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଏବଂ ଗୋଳାବାରୁଦ ନଷ୍ଟ କିମ୍ବା ଚୋରି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାହିନୀର ସଦସ୍ୟଙ୍କ ଏକାଧିକ କିମ୍ବା ସାମୂହିକ ଦାୟିତ୍ୱକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା;

(f) ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ଉତ୍ଥିତ ଅପରାଧିକ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଏବଂ ସେହି କାରାଗାରକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁଥିରେ ଏପରି କୌଣସି ମାମଲାରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରାଯାଇପାରିବ ।

(3) ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିୟମ, ଏହା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ପରେ ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ସମ୍ଭବ, ସଂସଦର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୃହ ସମ୍ମୁଖରେ, ଏହା ଅଧିବେଶନରେ ଥିବାବେଳେ, ମୋଟ ତିରିଶ ଦିନର ଅବଧି ପାଇଁ ରଖାଯିବ, ଯାହା ଗୋଟିଏ ଅଧିବେଶନରେ କିମ୍ବା ଦୁଇ କିମ୍ବା ଅଧିକ କ୍ରମାଗତ ଅଧିବେଶନରେ ଗଠିତ ହୋଇପାରେ, ଏବଂ ଯଦି, ଉପରୋକ୍ତ ଅଧିବେଶନ କିମ୍ବା କ୍ରମାଗତ ଅଧିବେଶନର ତୁରନ୍ତ ପରେ ଅଧିବେଶନ ସମାପ୍ତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ଉଭୟ ଗୃହ ନିୟମାବଳୀରେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ରାଜି ହୁଅନ୍ତି, କିମ୍ବା ଉଭୟ ଗୃହ ରାଜି ହୁଅନ୍ତି ଯେ ନିୟମାବଳୀ କରାଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ, ତା'ପରେ ନିୟମାବଳୀ କେବଳ ସେହି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ରୂପରେ ପ୍ରଭାବ

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ କ୍ଷମତାର ବ୍ୟାପକତା ପ୍ରତି ପକ୍ଷପାତ ନ କରି, ଧାରା 11 ଅଧୀନରେ ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥିବା ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇପରେ । ସିଆରପିଏଫ୍ ନିୟମାବଳୀ, 1955 କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧିସୂଚିତ ହୋଇଥିଲା । ନିୟମ 27[8]

ପକାଇବ କିମ୍ବା କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ପକାଇବ ନାହିଁ, ଯେପରି ସ୍ଥିତି ହୋଇପାରେ; ତେବେ, ଏପରି ସଂଶୋଧନ କିମ୍ବା ରଦ୍ଦକରଣ ସେହି ନିୟମାବଳୀ ଅଧୀନରେ ପୂର୍ବରୁ କରାଯାଇଥିବା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟର ବୈଧତା ପ୍ରତି ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ବିନା ହେବ ।

8

27. ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରକ୍ରିୟା -

(a) [ସାରଣୀର ସ୍ତମ୍ଭ 2 ରେ ବିଷୟ 1 ରୁ 11 ଭାବରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଦଣ୍ଡ] ନିମ୍ନରେ ଅଣ-ରାଜପତ୍ରିତ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ସ୍ତମ୍ଭ 3 ରୁ 6 ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶୀର୍ଷକରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପାହ୍ୟାର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଉପରେ ସ୍ତମ୍ଭ 7 ରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅଧୀନରେ ନିମ୍ନରେ ନାମିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲାଗୁ କରାଯାଇପାରେ ।

[ସାରଣୀ]

କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା	ଦଣ୍ଡବିଧାନ	ସୁବେଦାର (ଇନ୍ସପେକ୍ଟର)	ସବ୍ ଇନ୍ସପେକ୍ଟର	କନେଷ୍ଟବଳ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟମାନେ ଏବଂ ପଞ୍ଜୀକୃତ ଅନୁଗାମୀମାନେ	କନେଷ୍ଟବଳ ଏବଂ ପଞ୍ଜୀକୃତ ଅନୁଗାମୀମାନେ	ମନ୍ତବ୍ୟ
1	2	3	4	5	6	7
1.	ବାହିନୀରୁ ବରଖାସ୍ତ କିମ୍ବା ଅପସାରଣ	ଡିଆଇଜିପି	ଡିଆଇଜିପି	ସେନା ନାୟକ	ସେନା ନାୟକ	ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବିଭାଗୀୟ ତଦନ୍ତ ପରେ ଦଣ୍ଡ ଲାଗୁ କରାଯିବ
2.	ବେତନ କିମ୍ବା ସେବାର ଏକ କମ୍ ସମୟ-ହାରକୁ ହ୍ରାସ	ଡିଆଇଜିପି	ଡିଆଇଜିପି	ସେନା ନାୟକ	ସେନା ନାୟକ	
3.	ଏକ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅବଧି ପାଇଁ ବେତନର ସମୟ-ହାରରେ ଏକ ନିମ୍ନ ସ୍ତରକୁ ହ୍ରାସ	ଡିଆଇଜିପି	ଡିଆଇଜିପି	ସେନା ନାୟକ	ସେନା ନାୟକ	
4.	ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର	ଡିଆଇଜିପି	ଡିଆଇଜିପି	ସେନା ନାୟକ	ସେନା ନାୟକ	
5.	ଏକ ମାସର ଦରମା ଏବଂ ଭତ୍ତା ଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇନଥିବା କୌଣସି ପରିମାଣର ଜୋରିମାନା	ଡିଆଇଜିପି	ଡିଆଇଜିପି	ସେନା ନାୟକ	ସେନା ନାୟକ	
6.	କ୍ୱାର୍ଟର୍ ଗାର୍ଡରେ ବନ୍ଦୀତ୍ୱ ସାତ ଦିନରୁ ଅଧିକ କିନ୍ତୁ ଅଠେଇଶ ଦିନରୁ ଅଧିକ ନୁହେଁ, ଦଣ୍ଡ ଡ୍ରିଲ୍ କିମ୍ବା ଅତିରିକ୍ତ ଗାର୍ଡ କ୍ଲାନ୍ତି କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ କିମ୍ବା ବିନା	-	-	-	ସେନା ନାୟକ	
7.	ବର୍ଦ୍ଧିତ ହାର ବନ୍ଦ	ଡିଆଇଜିପି	ଡିଆଇଜିପି	ସେନା ନାୟକ	ସେନା ନାୟକ	
8.	ବାହିନୀର କୌଣସି ବିଶିଷ୍ଟ ପଦବୀ କିମ୍ବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପାରିଶ୍ରମିକରୁ ଅପସାରଣ	ଡିଆଇଜିପି	ଡିଆଇଜିପି	ସେନା ନାୟକ	ସେନା ନାୟକ	ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବିଭାଗୀୟ ତଦନ୍ତ ବିନା ଦଣ୍ଡ ଲାଗୁ କରାଯାଇପାରେ
9.	ପ୍ରତିକୂଳ ସମାଲୋଚନା ବା ଭର୍ତ୍ସନା	ସେନା ନାୟକ	ସେନା ନାୟକ	ସହାୟକ ସେନା ନାୟକ କିମ୍ବା କୋଏ କମାଣ୍ଡର	ସହାୟକ ସେନା ନାୟକ କିମ୍ବା କୋଏ କମାଣ୍ଡର	
10	ଦଣ୍ଡ ସହିତ କିମ୍ବା ବିନା ଦଣ୍ଡରେ କିମ୍ବା ଅତିରିକ୍ତ ଗାର୍ଡ କ୍ଲାନ୍ତି କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ସାତ ଦିନରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ନଥିବା ସମୟ ପାଇଁ କ୍ୱାର୍ଟର୍ ଗାର୍ଡରେ ବନ୍ଦୀ	-	-	-	ସେନା ନାୟକ	
11.	କ୍ୱାର୍ଟର୍ସ ମଧ୍ୟରେ ଲାଇନ, କ୍ୟାମ୍ପ, ଦଣ୍ଡ, ଡ୍ରିଲ୍, କ୍ଲାନ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି, ଏକ ମାସରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ନଥିବା ସମୟ ପାଇଁ ବନ୍ଦ କରି ରଖିବା	-	-	-	ସେନା ନାୟକ	

ଟିପ୍ପଣୀ-1 ଯେତେବେଳେ ଆରକ୍ଷୀ ଉପ ମହା-ନିରୀକ୍ଷକ ପଦବୀ ଏକକାଳୀନ ଏକ ମାସରୁ ଅଧିକ ସମୟ ପାଇଁ ପୂରଣ ହୋଇନଥାଏ, ସେନା ନାୟକ ସୁବେଦାର (ଆରକ୍ଷୀ ନିରୀକ୍ଷକ) ଏବଂ ଉପ-ନିରୀକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ, କେବଳ ବାହିନୀରୁ ବରଖାସ୍ତ କିମ୍ବା ଅପସାରଣ ଆଦେଶ ଦେବାର କ୍ଷମତା ବ୍ୟତୀତ, ଦଣ୍ଡିତ କରିବାର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବେ ।

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ଦଣ୍ଡଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରକୁ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ପରି ଜଣେ ଅଣ-ରାଜପତ୍ରିତ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଉପରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିବା ଏକ ଦଣ୍ଡ ସ୍ୱରୂପ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିଛି । ସୁତରାଂ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶ ଅଧିନିୟମ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ତଥା ନିୟମାବଳୀର ବିଷୟରେ ଅଜ୍ଞତା ହେତୁ ଅଟେ ।

(b) ଧାରା 11 ସେନାନାୟକଙ୍କୁ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦକ୍ଷ ପ୍ରାଧିକାରୀଙ୍କୁ ନିଲମ୍ବନ କିମ୍ବା ବରଖାସ୍ତ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ କିମ୍ବା ବ୍ୟତିରେକ, ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦଣ୍ଡାଦେଶଗୁଡ଼ିକ, ବା ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଏକ ବା ଅଧିକ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଦେବା କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରେ । ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ବାହିନୀର କୌଣସି ବିଶିଷ୍ଟ ପଦବୀ କିମ୍ବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପାରିଶ୍ରମିକରୁ ଅପସାରଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଅଟେ । ସେହି ଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ବରଖାସ୍ତ ହେଉଛି ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଦଣ୍ଡ । ଅପସାରଣ ଏକ କମ୍ ଦଣ୍ଡ । ଧାରା 11 ଅପସାରଣ ଶବ୍ଦକୁ ବ୍ୟାପକ ବିସ୍ତାରର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରେ ଯାହା ସେବା ସମାପ୍ତ କରିବାର ପ୍ରଭାବ ଥିବା କୌଣସି ଦଣ୍ଡକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ । ଯେହେତୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ମଧ୍ୟ ସେବା ସମାପ୍ତିରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ, ଏହା ଆଉ ଅନ୍ୟ କିଛି ନୁହେଁ ବରଂ ଅପସାରଣର ଏକ ପ୍ରଜାତି, ଯାହା ସିଆରପିଏଫ ନିୟମାବଳୀ ଅଧୀନରେ ଅନୁମୋଦନୀୟ । ତେଣୁ, ଥରେ ଏକ ତଦନ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବା ପରେ, ମୂଳ ଆବେଦନକାରୀ ଏକ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ବାହିନୀର ସଦସ୍ୟ ଥିଲେ ବୋଲି ଧ୍ୟାନରେ ରଖି, ଘୋର ଅନୁଶାସନହୀନତାର ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରମାଣିତ ହେଲେ, ପ୍ରଦତ୍ତ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଦଣ୍ଡାଦେଶଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ହୋଇଥିବାରୁ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେଥିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରାଯିବା ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ବାଧ୍ୟତ ନୁହେଁ ।

10. ତାଙ୍କ ଉପସ୍ଥାପନକୁ ସମର୍ଥନ କରି, ସୁଶ୍ରୀ ଭାଟି ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେଇଥିବା ଦୁଇଟି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ, ଯଥା, (a) ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଗୁଲାମ ମହମ୍ମଦ ଭଟ୍ଟ[9]; ଏବଂ (b) ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଦିଲେର ସିଂହ[10] ।

ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ତରଫରୁ ଉପସ୍ଥାପନ

11. ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଆନନ୍ଦ ଶଙ୍କର, ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ଶ୍ରୀମାନ ଓକିଲ, ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶର ପ୍ରତିରକ୍ଷାରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି:

(i) ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ନିୟମ 27 ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ, ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11 ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷମତାତୀତ, ଯାହା ବ୍ୟାପକ, ଏବଂ ସେଥିରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦଣ୍ଡ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦଣ୍ଡ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଟିପ୍ପଣୀ-2 ଯେତେବେଳେ ସେନା ନାୟକଙ୍କ ପଦବୀ ଏକକାଳୀନ ଏକ ମାସରୁ ଅଧିକ ସମୟ ପାଇଁ ଖାଲି ରହିଥାଏ, ଯାହା ପଦଧାରୀଙ୍କ ଛୁଟିରେ ଯିବା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟଥାର ପରିଣାମସ୍ୱରୂପ, ସେତେବେଳେ ବାହିନୀରୁ ବରଖାସ୍ତ କିମ୍ବା ଅପସାରଣ ଆଦେଶ ଦେବା କ୍ଷମତା ବ୍ୟତୀତ, ସେନା ନାୟକଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ଦଣ୍ଡାଦେଶର କ୍ଷମତା ସହାୟକ ସେନା ନାୟକ ପ୍ରୟୋଗ କରିବେ ।

9 [2005] ସପ. 4 ଏସସିଆର 367: (2005) 13 ଏସସିସି 228:

10 (2016) 13 ଏସସିସି 71

(ii) ଗୁଲାମ ମହମ୍ମଦ ଭଟ୍ଟ (ପୂର୍ବୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସହାୟକ ନୁହେଁ କାରଣ ଏହା ଚାକିରୀରୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ନୁହେଁ ବରଂ ଚାକିରୀରୁ ଅପସାରଣ ଦଣ୍ଡ ସହ ସମ୍ପୃକ୍ତ ।

(iii) ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 18 ର ଉପଧାରା (2) ର ଖଣ୍ଡ (d) ଅଧୀନରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରି ନିୟମ 27 ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରଜାତି/ପ୍ରକାରର ଦଣ୍ଡ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ନୁହେଁ କେବଳ ସାମାନ୍ୟ ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ତେଣୁ, ଏକ ଦଣ୍ଡ ଯାହା ବିଧାନ ଅଧୀନରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରାଯାଇ ନାହିଁ, ବିଶେଷ କରି ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷମତାପନ୍ନ ପ୍ରତିନିଧିମଣ୍ଡଳର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ଏକ ନିୟମ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ବରଖାସ୍ତ ଏବଂ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ହେଉଛି ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଦଣ୍ଡ ଅଟେ ଏବଂ ଏହାକୁ ବିନିମୟଯୋଗ୍ୟ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଏକ ନୂତନ ଦଣ୍ଡର ଆନୟନ ପାଇଁ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି କ୍ଷମତାପନ୍ନ ପ୍ରତିନିଧିମଣ୍ଡଳର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ନିୟମ 27, ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ଧାର୍ଯ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିବା, ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର *କ୍ଷମତାତୀତ* ଅଟେ ।

(iv) ମୂଳ ଆବେଦନକାରୀ ଉପରେ ଲଗାଯାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇନଥିଲା, କାରଣ ଏହାକୁ ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀଙ୍କୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଅନ୍ୟଥା ମଧ୍ୟ, ହାୱାଲଦାର ଏମ୍. ଦେବନାଥ ମୂଳ ଆବେଦନକାରୀ ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରମିତ ହୋଇଥିବା ଆରୋପରେ ଆରୋପିତ ହୋଇଥିବା ମୂଳ ଆବେଦନକାରୀ ପ୍ରତି ଶତ୍ରୁତା ଭାବାପନ୍ନ ଥିଲେ ଏବଂ ଏକ ମିଥ୍ୟା ଅଭିଯୋଗ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏବଂ ଅପିଲ ପ୍ରାଧିକାରୀ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଢଙ୍ଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

12. ତାଙ୍କ ଉପସ୍ଥାପନକୁ ସମର୍ଥନ କରି, ଶ୍ରୀ ଆନନ୍ଦ ଶଙ୍କର ଜେନେରାଲ ଅଫିସର କମାଣ୍ଡିଂ-ଇନ୍-ଚିଫ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ ସୁଭାଷ ଚନ୍ଦ୍ର ଯାଦବ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ[11] ମାମଲାରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ ।

ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ

13. ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ଉପସ୍ଥାପନଗୁଡ଼ିକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖି, ଏହି ଆବେଦନରେ ଆମ ବିଚାର ପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରସଙ୍ଗମାନ ଉତ୍ଥିତ, ସେଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା:

(i) ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ନିୟମ 27 ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ଉପରେ ଚାକିରିରୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା କି?

(ii) ଧାରା 11 ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦଣ୍ଡ ବ୍ୟତୀତ ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ନିୟମ 27 ଅନୁଯାୟୀ ଯେଉଁ ଅନ୍ୟ ଦଣ୍ଡର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର *କ୍ଷମତାତୀତ* ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ନିଷ୍କ୍ରିୟ ତଥା ଅସିଦ୍ଧ କି?

---

[11] [1988] 3 ଏସସିଆର 62 : (1988) 2 SCC 351

(iii) ପ୍ରତିବାଦୀ ଉପରେ ଲାଗୁ କରାଯାଇଥିବା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ କୌଣସି ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ଦୁର୍ବଳତା ଦ୍ୱାରା ପୀଡ଼ିତ ଏବଂ/କିମ୍ବା ପ୍ରତିବାଦୀ ପ୍ରମାଣିତ ଅସଦାଚରଣ ପାଇଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଭାବରେ ଅସମାନୁପାତିକ ଅଟେ କି?

ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ନିୟମାବଳୀର ଏକ ସମୀକ୍ଷା

14. ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ ଉପରେ ମନଯୋଗ ଦେବା ପୂର୍ବରୁ, ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଏହା ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିବା ନିୟମାବଳୀର ସମୀକ୍ଷା କରିବା ପ୍ରୟୋଜନୀୟ । ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମ "ଏକ ସଶସ୍ତ୍ର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ରିଜର୍ଭ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ (ସଂକ୍ଷେପରେ ବାହିନୀ) ର ଗଠନ ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ଏକ ଅଧିନିୟମ" ଅଟେ । ଧାରା 3 ବାହିନୀର ଗଠନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ । ଧାରା 3 ର ଉପଧାରା (2) ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ଯେ ବାହିନୀ ଏପରି ଭାବେ ଗଠିତ ହେବ ଏବଂ ବାହିନୀର ସଦସ୍ୟମାନେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବେତନ, ପେନସନ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପାରିଶ୍ରମିକ ପାଇବେ । ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନିୟମାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଧାରା 2 (f) ରେ "ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ" ଶବ୍ଦର ସଂଜ୍ଞାକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇଛି । ଧାରା 8[12] ବାହିନୀର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ, ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନର ଦାୟିତ୍ୱ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରେ । ଏହା ଘୋଷଣା କରେ ଯେ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଏହା ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ସମୟ ସମୟରେ ସେହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ନିଯୁକ୍ତ କରୁଥିବା ଅଧିକାରୀଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି ବାହିନୀ ପରିଚାଳିତ ହେବ । ଧାରା 9 "ଅଧିକ ଘୃଣ୍ୟ ଅପରାଧ" କୁ ପରିଗଣନା କରେ, ଯେତେବେଳେ ଧାରା 10 "କମ୍ ଘୃଣ୍ୟ ଅପରାଧ"କୁ ପରିଗଣନା କରେ, ଉଭୟ ଏହି ଅଧିନିୟମର ଅଧୀନରେ ଦଣ୍ଡନୀୟ । "ଅଧିକ ଘୃଣ୍ୟ ଅପରାଧ" ପାଇଁ, ଦଣ୍ଡ ଆଜୀବନ ନିର୍ବାସନ କିମ୍ବା କାରାଦଣ୍ଡର ଦଣ୍ଡ ବ୍ୟତୀତ ଆଜୀବନ କିମ୍ବା ସାତ ବର୍ଷରୁ କମ୍ ଅବଧି ପାଇଁ ନିର୍ବାସନ କିମ୍ବା ଏକ ଅବଧି ପାଇଁ ଜେଲ୍ ଯାହା 14 ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରେ କିମ୍ବା ଜୋରିମାନା ଯାହା ତିନି ମାସର ଦରମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରେ, କିମ୍ବା ଜୋରିମାନା ସହିତ ସେହି ସୀମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଟେ । "କମ୍ ଘୃଣ୍ୟ ଅପରାଧ" ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ଏକ ଅବଧି ପାଇଁ କାରାବାସ ଯାହା ଏକ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରେ, କିମ୍ବା ଜୋରିମାନା ସହିତ ଯାହା ତିନି ମାସର ବେତନ କିମ୍ବା ଉଭୟ ସହିତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରେ । ଧାରା 11 ରେ ସାମାନ୍ୟ ଦଣ୍ଡ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଏହା ଅଧୀନରେ, ସେନା ନାୟକ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରାଧିକାରୀ କିମ୍ବା ଅଧିକାରୀ, ଯାହା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇପାରେ, ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ନିୟମାବଳୀ ସାପେକ୍ଷରେ, ବାହିନୀର କୌଣସି ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ, ଯାହାଙ୍କୁ ସେ ଅବାଧ୍ୟତା, କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଅବହେଳା, କିମ୍ବା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ କରିବାରେ ଅମନଯୋଗୀ ହେବା କିମ୍ବା ଫୋର୍ସର ସଦସ୍ୟ କ୍ଷମତାରେ ଥାଇ ଅନ୍ୟ କିଛି ଅସଦାଚରଣ ପାଇଁ ଦୋଷୀ ବୋଲି ବିବେଚନା କରନ୍ତି, ନିଲମ୍ବନ କିମ୍ବା ବରଖାସ୍ତ ପରିବର୍ତ୍ତେ କିମ୍ବା ବ୍ୟତିରେକ ସେଥିରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ଏକ କିମ୍ବା ଅଧିକ ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ

---

12 **ଧାରା 8 ।** ବାହିନୀର **ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ, ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନ**... (1) ବାହିନୀର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହେବ; ଏବଂ ଏହି ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଏହା ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ନିୟମାବଳୀ ସାପେକ୍ଷରେ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ବାହିନୀର ପରିଚାଳନା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏପରି ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ କରାଯିବ, ଯାହାଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ସମୟ ସମୟରେ ଏଥିପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତ କରିପାରନ୍ତି ।

(2) ଏହି ବାହିନୀର ମୁଖ୍ୟାଳୟ ନୀମୁଚରେ କିମ୍ବା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମୟ ସମୟରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ରହିବ ।

(3) ଏହାର ମୁଖ୍ୟାଳୟ ବାହାରେ ସକ୍ରିୟ ଭାବେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରତ ଥିବା ସମୟରେ, ଏହି ବାହିନୀ ଏପରି ପ୍ରାଧିକାରୀ କିମ୍ବା ଅଧିକାରୀଙ୍କ ସାଧାରଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶର ସାପେକ୍ଷରେ ରହିବେ ଯେପରି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇପାରେ କିମ୍ବା ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇପାରିଥା'ନ୍ତି ।

କରିପାରିବେ । ବରଖାସ୍ତ କିମ୍ବା ନିଲମ୍ବନ ବ୍ୟତୀତ, ଧାରା 11 ରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ଲଘୁ ଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ, " ବାହିନୀରେ କୌଣସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପଦବୀ କିମ୍ବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପାରିଶ୍ରମିକରୁ ଅପସାରଣ" ଅଟେ ।

15. ଧାରା 18 କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଧାରା 18 ର ଉପଧାରା (1) ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର, ସରକାରୀ ରାଜପତ୍ରରେ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଅଧିନିୟମର ଅଭିପ୍ରାୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ନିୟମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରିବେ । ଧାରା 18 ର ଉପଧାରା (2) ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ଯେ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ କ୍ଷମତାର ବ୍ୟାପକତା ପ୍ରତି ପକ୍ଷପାତ ନ କରି, ଏହିପରି ନିୟମ ସବୁ କିମ୍ବା ସେଥିରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ବିଷୟ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିପାରିବ । ଏଥିରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ଅନ୍ୟ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଅଧିକନ୍ତୁ, ଖଣ୍ଡ (d), *ଅଧିକନ୍ତୁ,* ଧାରା 11 ଅଧୀନରେ ଲଘୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଏବଂ ସେହି ଧାରା ଅଧୀନରେ ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକ ବିରୋଧରେ ଅପିଲ କିମ୍ବା ସଂଶୋଧନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

16. ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର ଏକ ସମୀକ୍ଷା ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବ ଯେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ବାହିନୀ ଉପରେ ସାମଗ୍ରିକ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ରହିଛି ଏବଂ ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଏହା ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ବାହିନୀ ଏପରି ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ପରିଚାଳିତ ହେବ, ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ସମୟ ସମୟରେ ନିଯୁକ୍ତ କରିପାରିବେ ।

ଆଲୋଚନା/ବିଶ୍ଳେଷଣ

17. ଧାରା 18 ରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତା ବ୍ୟାପକ ଭାବେ ମିଳେ । ଧାରା 18 ର ଉପ-ଧାରା (1) କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ଅଭିପ୍ରାୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କରିବାର କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଧାରା 18 ର ଉପଧାରା (2) ଅଧୀନରେ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତା, ଉକ୍ତ ଧାରାର ଉପଧାରା (1) ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ କ୍ଷମତାର ବ୍ୟାପକତା ପ୍ରତି ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ନ ପକାଇ ଅଛି । ସୁତରାଂ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର କେବଳ ଧାରା 11 ଅଧୀନରେ ସାମାନ୍ୟ ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କରିବାକୁ କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ ନୁହଁନ୍ତି, ବରଂ ଏହି ଅଧିନିୟମର ଅଭିପ୍ରାୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ, ଯେଉଁଥିରେ ବାହିନୀ ତଥା ଏହାର ପ୍ରଶାସନ ଉପରେ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର *କ୍ଷମତାଭୁକ୍ତ*

18. ସାଧାରଣତଃ ସେବାରେ ଥିବା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସେବା ଚୁକ୍ତି କିମ୍ବା ସେପରି ସେବା ପରିଚାଳନା କରୁଥିବା ଆଇନରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇନଥିବା ଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଦଣ୍ଡବିଧାନ ସେବା ଚୁକ୍ତିରେ କିମ୍ବା ଅଧିନିୟମରେ କିମ୍ବା ସେ'ପରି ସେବା ପରିଚାଳନା କରୁଥିବା ନିୟମରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇପାରେ । ଷ୍ଟେଟ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଟି. ଜେ. ପଲ[13] ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏପରି ଏକ ପରିସ୍ଥିତିର ମୁକାବିଲା କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥିଲେ, ଯେଉଁଠାରେ ଗୁରୁତର ଅସଦାଚରଣର ପ୍ରମାଣିତ ଅଭିଯୋଗ ପାଇଁ, ଅପସାରଣର ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଚଳିତ ନିୟମରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ନଥିଲା, ଯଦିଓ ବରଖାସ୍ତର ଦଣ୍ଡ

13 [1999] 2 ଏସିଆର 1060 : 1999 (4) ଏସିସି 759

ଧାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅପସାରଣ ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ରଦ୍ଦ କରିଦେଲେ ଏବଂ ବିଦ୍ୟମାନ ନିୟମାବଳୀରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ଏକ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ଦଣ୍ଡ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ମାମଲାଟିକୁ ଅପିଲ ପ୍ରାଧିକାରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଇଦେଲେ ।

19. ଏହି ହସ୍ତଗତ ମାମଲାରେ ସିଆରପିଏଫ୍ ନିୟମାବଳୀରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ଗ୍ରହଣ ଦଣ୍ଡ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି, ଯଦିଓ ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମ ସ୍ୱୟଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସର୍ତ୍ତରେ ଏହା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଦାନ କରିନାହିଁ । ତେଣୁ, ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ତରଫରୁ ତର୍କ ଏହା ଯେ ସିଆରପିଏଫ୍ ନିୟମାବଳୀ ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର *କ୍ଷମତାତୀତ* । ଏହି ଉପସ୍ଥାପନର ସମର୍ଥନରେ ସୁଭାଷ ଚନ୍ଦ୍ର ଯାଦବ (ପୂର୍ବୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖାଯାଇଛି ଯେଉଁଠାରେ ଏହା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରାଯାଇଥିଲା:

> "14 ...... ଏହା ଉତ୍ତମରୂପେ ସ୍ଥିରୀକୃତ ଯେ ଏକ ବିଧାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ନିୟମ ବିଧାନର ଅଂଶ ଗଠନ କରେ । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ କହିଲେ, ନିୟମାବଳୀର ବୈଧାନିକ କ୍ଷମତା ରହେ । **କିନ୍ତୁ କୌଣସି ନିୟମ ବୈଧାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ଦୁଇଟି ସର୍ତ୍ତ ପୂରଣ ହେବା ବାଞ୍ଛନୀୟ, ଯଥା, (1) ଏହା ଯେଉଁ ବିଧାନ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି, ତାହାର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଏହା ସୁସଙ୍ଗତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ; ଏବଂ (2) ଏହା ମଧ୍ୟ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିବା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତାର ପରିସର ଏବଂ ପରିଧି ମଧ୍ୟରେ ଆସିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯଦି ଏହି ଦୁଇଟି ସର୍ତ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ପୂରଣ ନ ହୁଏ, ତେବେ ଏହିପରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ନିୟମାବଳୀ ଅସିଦ୍ଧ ହେବ ।"**
>
> (ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଗଲା)

20. ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମ ଅପରାଧ ଏବଂ ଦଣ୍ଡାଦେଶର କାରବାର କରିବା ସମୟରେ ଅପରାଧକୁ ଦୁଇଟି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିଥାଏ । ଗୋଟିଏ "ଅଧିକ ଘୃଣ୍ୟ ଅପରାଧ" (ଧାରା 9 *ଅନୁଯାୟୀ*) ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି "କମ୍ ଘୃଣ୍ୟ ଅପରାଧ" (ଧାରା 10 *ଅନୁଯାୟୀ*) । ଏହି ଦୁଇଟି ବର୍ଗର ଅପରାଧରେ କାରାବାସ ଏବଂ/କିମ୍ବା ଜୋରିମାନା ଦଣ୍ଡର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଜଣେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଉପରେ ହେଉଥିବା ସାଧାରଣ ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନକୁ ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11 ଅଧୀନରେ ଏକ ଲଘୁ ଦଣ୍ଡ ଭାବେ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି, ଯଦିଓ ଏଥିରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ଅନେକ ଦଣ୍ଡ, ଯେପରିକି ବରଖାସ୍ତ, ପାହ୍ୟାରେ ହ୍ରାସ ଏବଂ ବିଶିଷ୍ଟ ପଦରୁ ଅପସାରଣ, ସାଧାରଣ ସେବା ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ରରେ ପ୍ରମୁଖ ଦଣ୍ଡ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଲଘୁ ଦଣ୍ଡ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ଧାରା 11 ଘୋଷଣା କରେ: (a) "*ନିଲମ୍ବନ କିମ୍ବା ବରଖାସ୍ତ ପରିବର୍ତ୍ତେ କିମ୍ବା ଏହା ବ୍ୟତିରେ* " ଧାରା 11 ରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ଲଘୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରିବ; ଏବଂ (b) ସେନା ନାୟକ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କିମ୍ବା ଅଧିକାରୀ ଯିଏ ବି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଥା'ନ୍ତି, ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିବା କ୍ଷମତା, ,*"ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ଯେ କୌଣସି ନିୟମାବଳୀ ସାପେକ୍ଷରେ ଅଟେ"* । ଅନ୍ୟ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଏହିକି ଯେ ଧାରା 11 ଦଣ୍ଡର ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ସମୟରେ "ସେବାରୁ ବରଖାସ୍ତ" କିମ୍ବା

"ସେବାରୁ ଅପସାରଣ" ଭଳି ସାଧାରଣ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟବହାର କରେ ନାହିଁ । ଯଦିଓ, ନିୟମ 27 (*ସାରଣୀ ମାଧ୍ୟମରେ*) ସେହି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟବହାର କରେ ।

21. ତେଣୁ ଆମ୍ଭ ବିଚାର ପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି ତାହା ଏହିକି ଯେ ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିବା ଛୋଟ ଛୋଟ ଦଣ୍ଡ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଧାରା 11 ବ୍ୟାପକ କି ନା ଏହା କେବଳ ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନିୟମାବଳୀ ସହ ପରିପୂରକ ହେବା ପାଇଁ ଏକ ମୂଳ ଢାଞ୍ଚାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ ।

22. ଗୁଲାମ ମହମ୍ମଦ ଭଟ୍ଟ (ପୂର୍ବୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ, ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଥିଲା ଯେ ବାହିନୀରେ ଥିବା ଜଣେ କନଷ୍ଟେବଲଙ୍କୁ ଚାକିରୀରୁ ହଟାଇବା ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଇପାରିବ କି? ଚାକିରୀରୁ ହଟାଇବା ଦଣ୍ଡାଦେଶ ବିରୋଧରେ ତର୍କ ଥିଲା ଯେ ଏହା ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11 ରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦଣ୍ଡାଦେଶଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ନୁହେଁ । ଭାରତ ସଂଘ ଉକ୍ତ ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ଏହି ତର୍କାଧାରରେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କରିଥିଲା ଯେ ଏହା ଏକ ପ୍ରକାରର ବରଖାସ୍ତ ଏବଂ ସିଆରପିଏଫ୍ ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 27 ଅଧୀନରେ ଅନୁମୋଦନୀୟ । ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11 ଏବଂ ସିଆରପିଏଫ୍ ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 27 ର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା ପରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ମତବ୍ୟକ୍ତ କଲେ:

> "**5.** ଧାରା 11 ର କେବଳ ଏକ ପଠନ ମାତ୍ର ଦର୍ଶାଏ ଯେ ଏହା ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଧାରାରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଗୁରୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶଗୁଡ଼ିକ ତୁଳନାରେ ଲଘୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ । ଏଥିରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ସେନାନାୟକ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କିମ୍ବା ଅଧିକାରୀ, ଯିଏ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇପାରିଥା'ନ୍ତି, ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ନିୟମାବଳୀ ସାପେକ୍ଷରେ, ଫୋର୍ସର କୌଣସି ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ କୌଣସି ଏକ କିମ୍ବା ଅଧିକ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ, ଯିଏ ଅବାଧ୍ୟତା, କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଅବହେଳା କିମ୍ବା କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହରେ ଅମନଯୋଗୀ କିମ୍ବା ବାହିନୀର ସଦସ୍ୟ ଭାବରେ କ୍ଷମତାରେ ଥାଇ ଅନ୍ୟ କିଛି ଅସଦାଚରଣ ପାଇଁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ମତାନୁସାରେ, ଏହି ଧାରା ଅଧୀନରେ ଯେଉଁସବୁ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରିବ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ପାହ୍ୟାରେ ହ୍ରାସ, ଜୋରିମାନା, ବାସଗୃହରେ ନିର୍ବାସନ ଏବଂ ବାହିନୀର କୌଣସି ବିଶିଷ୍ଟ ପଦରୁ କିମ୍ବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପାରିଶ୍ରମିକରୁ ଅପସାରଣ । ଆମ୍ଭ ମତରେ, ଏହି ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଠିକ୍ ନୁହେଁ, କାରଣ ଏହି ଧାରାରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ନିଲମ୍ବନ କିମ୍ବା ବରଖାସ୍ତ ପରିବର୍ତ୍ତେ କିମ୍ବା ବ୍ୟତିରେକ ଏହି ଦଣ୍ଡାଦେଶଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରେ ।
>
> **6.** ଖଣ୍ଡ (a) ରୁ (e) ପୂର୍ବରୁ ଧାରା 11 ର ଉପଧାରା (1) ରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା "ନିଲମ୍ବନ କିମ୍ବା ବରଖାସ୍ତ ପରିବର୍ତ୍ତେ କିମ୍ବା ବ୍ୟତିରେକ" ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ଦର୍ଶାଏ ଯେ ଏଥିରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିବା ବାହିନୀର ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ବରଖାସ୍ତ କିମ୍ବା ନିଲମ୍ବନ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ତା' ବ୍ୟତୀତ, କିମ୍ବା ପରିବର୍ତ୍ତେ, ଖଣ୍ଡ (a) ରୁ (e) ରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ଦଣ୍ଡାଦେଶଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରେ ।
>
> **8.** ଆଇନରେ ଏହା ବେଶ ଉତ୍ତମରୂପେ ସ୍ଥିରୀକୃତ ସ୍ଥିତି ଅଟେ ଯେ ଅପସାରଣ ଏକ ପ୍ରକାର ବରଖାସ୍ତ । ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ ମହାଦେବ ନାଡକର୍ଣ୍ଣୀ (ଡକ୍ଟର) ବନାମ ଗ୍ରେଟର ବମ୍ବେର ମ୍ୟୁନିସିପାଲ

କର୍ପୋରେସନ୍ ମାମଲାରେ [(1992) 2 ଏସସିସି 547: 1992 ଏସସିସି (ଏଲ୍ ଆଣ୍ଡ ଏସ୍) 615 :(1992) 20 ଏଟିସି 275 : ଏଆଇଆର 1992 ଏସସି 786] ରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କଲେ **ଯେ ସେବାରୁ ଅପସାରଣ ଏବଂ ବରଖାସ୍ତ କରିବା ସମାନ ସ୍ତରରେ ରହିଛି ଏବଂ ଉଭୟ ସେବା ସମାପ୍ତିର କାରଣ ହୋଇଥା'ନ୍ତି, ଯଦିଓ ସେବାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମାପ୍ତି ଅପସାରଣ କିମ୍ବା ବରଖାସ୍ତ କରିବା ନୁହେଁ । ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକମାତ୍ର ପାର୍ଥକ୍ୟ ଏହା ଅଟେ** ଯେ ବରଖାସ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ କର୍ମଚାରୀ ଭବିଷ୍ୟତର ନିଯୁକ୍ତିରୁ ଅଯୋଗ୍ୟ ଘୋଷିତ ହୁଅନ୍ତି, ଯେତେବେଳେ କି ଅପସାରଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କୁ ଭବିଷ୍ୟତର ନିଯୁକ୍ତି ପାଇବାରେ ବାରଣ କରାଯାଏ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଅପସାରଣ ତୁଳନାରେ ବରଖାସ୍ତର ପରିଣାମ ଅଧିକ ଶୋଚନୀୟ ହୋଇଥାଏ **। ଯେକୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଧାରା 11 (1) ଉକ୍ତ ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ନିୟମାବଳୀକୁ ସୂଚିତ କରେ ଯାହା ଅଧୀନରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ନିଆଯାଇପାରିବ । ନିୟମ 27 ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିବା ନିୟମାବଳୀର ଅଂଶବିଶେଷ । ନିୟମ 27 ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ସକ୍ଷମ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅପସାରଣକୁ ଅନୁମତି ଦିଏ । ତତ୍କାଳୀନ ମାମଲାରେ ଯେଉଁ ସେନା ନାୟକ ଅପସାରଣ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିଥିଲେ, ସେ ଏହି ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବା ପାଇଁ ସକ୍ଷମ ଅଧିକାରୀ ଥିଲେ ।"**

(ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଗଲା)

23. ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ପକ୍ଷର ଶ୍ରୀମାନ ଓକିଲ ଉପରୋକ୍ତ ନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ପୃଥକ କରିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି, ଏହି ଆଧାରରେ ଯେ *ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ ଅଧିକନ୍ତୁ* ଅପସାରଣ ବରଖାସ୍ତ ପ୍ରକାରର ହୋଇପାରେ କିମ୍ବା ଏହାର *ବିପରୀତ ପ୍ରକାରେ* ହୋଇପାରେ କିନ୍ତୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ନୁହେଁ, କାରଣ ସାଧାରଣ ସେବା ଆଇନ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରକୁ ଦଣ୍ଡ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ତାଙ୍କ ମତରେ, ନିୟମ 27 ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୂଆ ଦଣ୍ଡ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଛି ଯାହା ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର କରାଯାଇନାହିଁ । ସୁତରାଂ, ତାଙ୍କ ମତରେ, ନିୟମ 27 ସେହି ପରିମାଣରେ ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର *କ୍ଷମତାତୀତ* ଏବଂ ଏହିପରି ଭାବେ ଅସିଦ୍ଧ ଅଟେ ।

24. ନିୟମ 27 ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମର *କ୍ଷମତାତୀତ* କି ନାହିଁ ତାହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ, ପ୍ରଥମେ ବିଧାନ ଦ୍ୱାରା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତାର ପରିସର ଯାଞ୍ଚ କରିବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହେବ । ସିଆରପିଏଫ୍ ଅଧିନିୟମ, ଧାରା 18 ର ଉପଧାରା (1) *ଅନୁଯାୟୀ,* ସାଧାରଣ ନିବନ୍ଧନରେ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ, ଅର୍ଥାତ୍, "*ଏହି ଅଧିନିୟମର ଅଭିପ୍ରାୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ*" ଏବଂ ଧାରା 18 ର ଉପଧାରା (2) ଅନୁଯାୟୀ, "*ବିଶେଷ କରି ଏବଂ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ କ୍ଷମତାର ବ୍ୟାପକତା ପ୍ରତି ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ନ ପକାଇ*", ସେଥିରେ ପରିଗଣନା କରାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ କିମ୍ବା କୌଣସି ବିଷୟ ପାଇଁ ନିୟମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଏପରି ଏକ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରଣୟନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି ଜାମ୍ମୁ କାଶ୍ମୀର ରାଜ୍ୟ ବନାମ ଲଖୱିନ୍ଦର କୁମାର ଏବଂ

ଅନ୍ୟମାନେ[14] ମାମଲାରେ ରୋହତକ ଏବଂ ହିସାର ଜିଲ୍ଲା ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ ୟୁ.ପି. ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ[15] ମାମଲାରେ ଏକ ସାମ୍ବିଧାନିକ ବିଚାରପୀଠର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦୁଇ ଜଣିଆ ଖଣ୍ଡପୀଠ, କହିଲେ:

> "**23.** ଆମ୍ଭ ମତରେ, **ଯେତେବେଳେ କ୍ଷମତା ସାଧାରଣ ଭାବେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ତା'ପରେ ପରିଗଣନା କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥାଏ, ଯେପରି କି ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ, ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଷୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟକରଣକୁ କେବଳ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତମୂଳକ ଭାବେ ବାଖ୍ୟା କରାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଏହା ସାଧାରଣ କ୍ଷମତାର ପରିସରକୁ ସୀମିତ କରି ନଥାଏ ।** ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ରୋହତକ ଏବଂ ହିସାର ଜିଲ୍ଲା ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ ବନାମ ୟୁପି ରାଜ୍ୟ ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରିବ, ଯେଉଁଥିରେ ଏହା ନିମ୍ନମତେ କୁହାଯାଇଛି:
>
> > "18......... ଧାରା 15 (1) ଅଧିନିୟମର ଅଭିପ୍ରାୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ସରକାରଙ୍କୁ ବ୍ୟାପକ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରେ; ଏବଂ ଧାରା 15 (2) ଖଣ୍ଡ (a) ରୁ (e) ଦ୍ୱାରା ପରିଗଣନା କରାଯାଇଥିବା କିଛି ବିଷୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରେ ଯାହା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନିୟମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇପାରେ । ଏହା ଉତ୍ତମ ରୂପେ ସ୍ଥିରୀକୃତ ଯେ ଉପଧାରା (2) ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକର ପରିଗଣନା ଧାରା 15 ର ଉପଧାରା (1) ଦ୍ୱାରା ଉପଯୁକ୍ତ ସରକାରଙ୍କୁ ପ୍ରଦତ୍ତ କ୍ଷମତାର ବିସ୍ତାରକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କିମ୍ବା ସୀମିତ କରିବ ନାହିଁ; ଏବଂ ତେଣୁ, ଯଦି ଏହା ଦେଖାଯାଏ ଯେ ଉପଯୁକ୍ତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିବା ବିଷୟ ନିଯୁକ୍ତିର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ, ଏହାର ସଂଯୁକ୍ତିକୁ ଆଇନରେ ଅବୈଧ ବୋଲି ଆପତ୍ତି କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।
>
> (ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଗଲା)

ଏହା ସୂଚିତ କରିବ ଯେ ସକ୍ଷମକାରୀ ଅଧିନିୟମରେ ସୂଚିତ ହୋଇଥିବା ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳର ଅଭିପ୍ରାୟ, ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ କ୍ଷମତାର ବିସ୍ତାରକରିବା ଦିଗରେ ମୁଖ୍ୟ ମାର୍ଗଦର୍ଶକ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ତେବେ ସେ ଯାହା ହେଉ, ପ୍ରତିନିଧି ବିଧାନମଣ୍ଡଳର ଅଭିପ୍ରାୟଠାରୁ ଅଧିକ ଦୂରକୁ ଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏହାର ଯଥାରୂପ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ[16]।

---

14 [2013] 2 ଏସସିଆର 1070: (2013) 6 ଏସ ସି ସି 333

15 [1966] : ଏସସିଆର୍ 863 : AIR 1966 ଏସସି 1471

16 ଡକ୍ଟର ମହାଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ସିଂହ ବନାମ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବିହାର ବିଧାନ ପରିଷଦ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ : (2004) 8 ଏସସିସି 747, ପାରା 13

25. ସେଣ୍ଟ ଜନସ ଶିକ୍ଷକ ତାଲିମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ବନାମ ଆଞ୍ଚଳିକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷା ପରିଷଦ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ[17] ମାମଲାରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ତିନି ଜଣିଆ ଖଣ୍ଡପୀଠ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଲେ:

> "10. ...... ଅଧସ୍ତନ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତା ସକ୍ଷମକାରୀ ଅଧିନିୟମରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଥାଏ ଏବଂ ଏହା ମୌଳିକ ତତ୍ତ୍ୱ ଯେ ଯେଉଁ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ଏପରି କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି, ତାଙ୍କୁ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱର ସୀମା ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । **ସକ୍ଷମକାରୀ ଅଧିନିୟମ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ଥାନଚ୍ୟୁତ କରିବା ପାଇଁ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ ପରିପୂରକ କରିବା ପାଇଁ ଯାହା ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଛି ତାହା ଆନୁସଙ୍ଗିକ କିମ୍ବା ଅଧସ୍ତନ ଆଇନଗତ କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ, କିମ୍ବା, ଯାହାକୁ କାଳ୍ପନିକ ଭାବରେ ଅଭିହିତ କରାଯାଏ, ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ ପୂରଣ କରିବାର ଏକ କ୍ଷମତା ଅଟେ ।** ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ , ବୈଧାନିକ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ପରେ, ନୀତିର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ବିଷୟରେ ଏକ ପ୍ରଶାସନିକ ସଂସ୍ଥାକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରିପାରେ ଏବଂ ନୀତିର ଢାଞ୍ଚା ମଧ୍ୟରେ ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ସଂସ୍ଥା ଉପରେ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇପାରେ............
>
> 12. **କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତାତୀତ ପ୍ରତ୍ୟର୍ପଣ ଦ୍ୱାରା ପୀଡ଼ିତ କି ନାହିଁ, ଏହି ପ୍ରଶ୍ନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ବିଷୟବସ୍ତୁ, ଯୋଜନା, ଏହାର ପ୍ରସ୍ତାବନା ସମେତ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଏବଂ ଯେଉଁ ତଥ୍ୟାବଳୀ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ଏହି ବିଧାନ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି, ସେଗୁଡିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ନେବାକୁ ପଡିବ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ସ୍ଥିରୀକୃତ ଯେ ଅଧସ୍ତନ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନର କ୍ଷମତା ଉପରେ ବିଚାର କରିବା ସମୟରେ ଜଣେ ଏହି ପ୍ରାକ୍ ଧାରଣା ସହିତ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଉଚିତ ଯେ ଏହା କ୍ଷମତାଭୁକ୍ତ ଏବଂ ଯଦି ଏହା ଦୁଇଟି ଗଠନ ପାଇଁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ, ଯାହା ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଏହାକୁ ବୈଧ ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି ଅବୈଧ କରିବ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ସେହି ଗଠନକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯାହା ଏହାକୁ ବୈଧ କରେ ଏବଂ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନକୁ କ୍ଷମତାତୀତ ବୋଲି ଘୋଷଣାରୁ ବଞ୍ଚେଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଢ଼ା ଯାଇପାରିବ ।**
>
> (ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଗଲା)

26. ଫ୍ରାନ୍ସିସ୍ ବେନିଅନ୍ ବୈଧାନିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା (ପଞ୍ଚମ ସଂସ୍କରଣ, ପୃଷ୍ଠା 262, ଧାରା 69) ଉପରେ ତାଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଲେଖିଛନ୍ତି:

> "ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଅର୍ପିତ ବିଧାନ ରହିଛି, କିନ୍ତୁ ସେଗୁଡ଼ିକ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମୌଳିକ କାରଣ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ଅର୍ପିତ ବିଧାନର ଧାରଣା ଏହା ଯେ ମୌଳିକ ନୀତି ଯାହା ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରେ କାରଣ ଏହା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଏହାର ଇଚ୍ଛାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସବିଶେଷ ବିବରଣୀରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଚଳିତ ନିୟମରେ ଏହା କେବଳ ମାତ୍ର ରୂପରେଖ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରିବ । ଏହାର ଅର୍ଥ ଏହା ଯେ ରୂପରେଖାରେ ସୂଚିତ ହୋଇଥିବା ବିଧାନମଣ୍ଡଳର

[17] [2003] 1 ଏସ ସି ଆର 975: (2003) 3 ଏସସିସି 321

ଅଭିପ୍ରାୟ (ଯାହା ସକ୍ଷମକାରୀ ଆଇନ ଅଟେ), ଅର୍ପିତ ବିଧାନର ଅର୍ଥ ଏବଂ ଏହାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର କ୍ଷମତାର ପରିମାଣ ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟ ମାର୍ଗଦର୍ଶକ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।"

27. ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିବା ପରି, ଯେହେତୁ ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 18 ଅଧୀନରେ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତା ବ୍ୟାପକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ରହିଛି, ଯେପରିକି ଅଧିନିୟମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ସହିତ ଧାରା 11 ଅଧୀନରେ ଲଘୁ ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା, ଏହା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ପାଇଁ ଯେ ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ନିୟମ 27, ଯେହେତୁ ଏହା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଅତିରିକ୍ତ ଦଣ୍ଡ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥାଏ, ତାହା ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର *କ୍ଷମତାଭୁକ୍ତ ବା କ୍ଷମତାତୀତ ଅଟେ କି ନା,* ଆମ୍ଭକୁ ବିଚାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ: (a) ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକରୁ ବାହିତ ହୋଇଥିବା ବିଧାନମଣ୍ଡଳର ଅଭିପ୍ରାୟ, ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11 ରେ ପୂର୍ବରୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଥିବା ଦଣ୍ଡ ବ୍ୟତୀତ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଲଘୁ ଦଣ୍ଡ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରଖିବା ଥିଲା କି; ଏବଂ (b) ଏହା ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହିତ ଦ୍ୱନ୍ଦିତ ଅଛି କି ନାହିଁ ।

28. ଧାରା 11 ଅନୁସାରେ ଯେଉଁ ଛୋଟ ଛୋଟ ଦଣ୍ଡ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇପାରେ, ତାହା ସୁବିସ୍ତୃତ ହୋଇଥିବାରୁ, ବିଧାନ ମଣ୍ଡଳର ଅଭିପ୍ରାୟ ଏହାର ବିପରୀତ ଦେଖାଯାଉଛି । ଧାରା 11 "*ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ନିୟମାବଳୀ ସାପେକ୍ଷରେ*" ବାକ୍ୟାଂଶକୁ "*ନିଲମ୍ବନ କିମ୍ବା ବରଖାସ୍ତ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ କିମ୍ବା ତତ୍ ସହ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଦଣ୍ଡାଦେଶଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଅଧିକ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ପ୍ରଦାନ*" ବାକ୍ୟାଂଶ ପୂର୍ବରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରେ । ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କଥା ଏହା ଅଟେ ଯେ, ଧାରା 9 ଏବଂ 10 ରେ ଯଥାକ୍ରମେ "*ଅଧିକ ଘୃଣ୍ୟ ଅପରାଧ*" ଏବଂ "*କମ୍ ଘୃଣ୍ୟ ଅପରାଧ*" ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରୁଥିବାବେଳେ, "*ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କୌଣସି ନିୟମାବଳୀ ସାପେକ୍ଷରେ*" ବାକ୍ୟାଂଶ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ନାହିଁ । "*ସାପେକ୍ଷରେ*" ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିଟି କୌଣସି ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ଯାହା ସାପେକ୍ଷରେ ଏହା କରାଯାଇଛି, ତା'କୁ ସ୍ଥାନିତ କରୁଥିବା ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଧାରଣା ଦିଏ ।[18]

29. ଜି. ପି. ସିଂହ ତାଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥ "ପ୍ରିନ୍ସିପଲ୍ସ ଅଫ୍ ଷ୍ଟାଚ୍ୟୁଟୋରୀ ଇଣ୍ଟରପ୍ରିଟେସନ୍" (ଲେକ୍ସିସ୍ ନେକ୍ସିସ୍ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ 13 ତମ ସଂସ୍କରଣ, ଅଧ୍ୟାୟ 12 ରେ ପୃଷ୍ଠା 1019 ଠା'ରେ) ରେ ଲେଖିଛନ୍ତି: "*ପ୍ରତିନିଧି ପ୍ରାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଅତିକ୍ରମ କରି କିମ୍ବା ଅଧିନିୟମ ସହିତ ଅସଙ୍ଗତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଏହି ଅଧିନିୟମ ଉପରେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟତା ବଜାୟ ରଖିପାରିବେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ସକ୍ଷମକାରୀ ଅଧିନିୟମ ନିୟମାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ନିଜେ ନିଜର ସଂଶୋଧନକୁ ଅନୁମତି ଦିଏ, ସେତେବେଳେ ଅଧିନିୟମରେ ଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରେ । ଯେତେବେଳେ ଏହି ଅଧିନିୟମରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା A ଅଧିନିୟମର ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ସାପେକ୍ଷରେ ଥାଏ, ଅଧିନିୟମର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଧୀନରେ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଏକ ବୈଧ ବିଜ୍ଞପ୍ତି, ଧାରା A ସହିତ ଦ୍ୱନ୍ଦିତ ଥିବା ସ୍ଥିତିରେ, ଏହାର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟତା ବଜାୟ ରଖିବ ।*"

---

18. ପି. ରାମନାଥ ଆୟରଙ୍କ ଆଡଭାନ୍ସଡ୍ ଲ ଲେକ୍ସିକନ୍ ଚତୁର୍ଥ ସଂସ୍କରଣ ଖଣ୍ଡ 4 ପୃଷ୍ଠା 4640, ପୁଣିଶ୍ଚ ଦେଖନ୍ତୁ ଦକ୍ଷିଣ ପେଟ୍ରୋକେମିକାଲ୍ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଜ୍ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ ବିଦ୍ୟୁତ ନିରୀକ୍ଷକ ଏବଂ ଇଟିଆଇଓ : (2007) 5 ଏସସିସି 447 ପରିଚ୍ଛେଦ 68

30. ଉପରୋକ୍ତ ଆଲୋଚନାର ଆଲୋକରେ, ଆମ୍ଭର ମତ ଏହା ଯେ ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କରିବା ସମୟରେ ଆଇନଗତ ଅଭିପ୍ରାୟ ଏହା ଘୋଷଣା କରିବା ନଥିଲା ଯେ ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11 ରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା କେବଳ ସେହି ଛୋଟ ଛୋଟ ଦଣ୍ଡ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇପାରିବ । ବରଂ, ଏହି ଅଧିନିୟମର ଅଭିପ୍ରାୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଖୋଲା ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବାକୁ ଥିବା ଦଣ୍ଡ ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ନିୟମାବଳୀ ସାପେକ୍ଷରେ ଥିଲା ।

31. ସେହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ଅଧିନିୟମର ଏକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଧାରା 8 ରୁ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇପାରିବ, ଯାହା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ବାହିନୀ ଉପରେ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଦାୟିତ୍ୱ ନ୍ୟସ୍ତ କରେ । ପି. ରାମନ୍ଥା ଆୟରଙ୍କ ଆଡଭାନ୍ସଡ୍ ଲ' ଲେକ୍ସିକନ୍ (4ର୍ଥ ସଂସ୍କରଣ) ଅନୁଯାୟୀ, "*ନିୟନ୍ତ୍ରଣ*" ର ଅବଧାରଣା, *ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଅଧିକନ୍ତୁ,* ସୂଚିତ କରେ ଯେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣକାରୀ ପ୍ରାଧିକାରୀ ଏହାର ଅଧସ୍ତନର ବ୍ୟାପାରଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିବାର ସ୍ଥିତିରେ ରହିବା ଆବଶ୍ୟକ ।[19] ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ନୃପେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ବାଗ୍ଚି[20] ମାମଲାରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ସାମ୍ବିଧାନିକ ବିଚାରପୀଠ ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 235 ରେ ବ୍ୟବହୃତ 'ନିୟନ୍ତ୍ରଣ' ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥିଲେ । ଉପସ୍ଥାପନଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବିଚାର କରିବା ପରେ, ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ 'ନିୟନ୍ତ୍ରଣ' ଶବ୍ଦ ଅନୁଶାସନାତ୍ମକ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାରିତାକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । *ମଦନ ମୋହନ ଚୌଧୁରୀ ବନାମ ବିହାର ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ*[21] ରେ ଦୋହରାଯାଇଥିଲା ଯେ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 235 ରେ ବ୍ୟବହୃତ 'ନିୟନ୍ତ୍ରଣ' ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ । ଏହା ମଧ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା ଯେ ଜିଲ୍ଲା ନ୍ୟାୟାଧୀଶମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନାନ୍ତର, ପଦୋନ୍ନତି ଇତ୍ୟାଦି ନିଶ୍ଚିତକରଣ କିମ୍ବା ଅଣ-କ୍ୟାଡର ପଦବୀରେ କିମ୍ବା ପ୍ରତିନିଯୁକ୍ତି କିମ୍ବା ପ୍ରଶାସନିକ ପଦବୀରେ ନିଯୁକ୍ତ ଜିଲ୍ଲା ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିବା ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ପ୍ରଶାସନିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି । ସେହିପରି, ଅପରିପକ୍ୱ ଏବଂ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ।

32. ଉପରୁ, ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ 'ନିୟନ୍ତ୍ରଣ' ଶବ୍ଦଟି ବ୍ୟାପକ ବିସ୍ତାରର ଏକ ଶବ୍ଦ ଏବଂ ଏଥିରେ ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ତେଣୁ, ଆମ୍ଭ ବିଚାରରେ, ଯଦି ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଉପରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ନ୍ୟସ୍ତ କରିବାର ପରିକଳ୍ପନା କରେ ଏବଂ ଧାରା 11 ଅଧୀନରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅଧୀନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନିୟମାବଳୀ ସାପେକ୍ଷରେ ହୋଇଥାଏ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଏହାର ସାଧାରଣ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି, ବାହିନୀ ଉପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ, ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ଦଣ୍ଡ ସମେତ ସେହି ଧାରାରେ ବିନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟତୀତ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିପାରିବେ ।

---

19. ପ୍ରସାର ଭାରତୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଅମରଜିତ ସିଂହ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଦେଖନ୍ତୁ: (2007) 9 ଏସସିସି 539, ପରିଚ୍ଛେଦ 20

20 [1966] 1 ଏସସିଆର 771: ଏଆଇଆର 1966 ଏସସି 447

21 [1999] 1 SCR 596 : (1999) 3 ଏସସିସି 396, ପରିଚ୍ଛେଦ 25 and 26

33. ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ଅବସର ପରର ଲାଭ ପାଇବାର ତାଙ୍କ ଅଧିକାରକୁ ପ୍ରଭାବିତ ନ କରି, ଯଦି ଅନ୍ୟଥା ଦେୟଯୋଗ୍ୟ, ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସର ହେଉଛି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାହ୍ୟାରୁ ତୁଚ୍ଛ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ହଟାଇବା ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ପଦ୍ଧତି ଅଟେ । ଅବସର ଲାଭକୁ ପ୍ରଭାବିତ ନ କରି ସେବା ସମାପ୍ତ କରିବାର ଏହା ଅନ୍ୟ ଏକ ରୂପ । ସାଧାରଣତଃ, ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରକୁ ଦଣ୍ଡ ଭାବେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଯଦି ଏକ ଅନୁସନ୍ଧାନ ସାପେକ୍ଷରେ, ସେବା ନିୟମ ଏହାକୁ ଏକ ଦଣ୍ଡ ମାଧ୍ୟମରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଏ, ତେବେ ତାହା ହେଉ । ବାହିନୀକୁ ଦକ୍ଷ ରଖିବା ପାଇଁ, ସେଥିରୁ ଅବାଞ୍ଛିତ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ହଟାଇବା ଜରୁରୀ ଏବଂ ଏହା ବାହିନୀ ଉପରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଏକ ଦିଗ, ଯାହା ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 8 ଅନୁଯାୟୀ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ବାହିନୀ ଉପରେ ରହିଛି । ତେଣୁ, ବାହିନୀ ଉପରେ ପ୍ରଭାବୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ, ଯଦି ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ, ସାଧାରଣ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗ କରି, ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରି,ଏହାକୁ ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11 ର *କ୍ଷମତାତୀତ* ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ବିଶେଷ କରି ଯେତେବେଳେ ଧାରା 11 ର ଉପ-ଧାରା (1) ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ କରେ ଯେ ପ୍ରୟୋଗଯୋଗ୍ୟ କ୍ଷମତା ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଯେ କୌଣସି ନିୟମାବଳୀ ସାପେକ୍ଷରେ ରହିଛି । ତେଣୁ, ଆମ୍ଭେ ବିଚାର କରୁଛୁ ଯେ ନିୟମ 27 ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ସିଆରପିଏଫ ଅଧିନିୟମର *କ୍ଷମତାଭୁକ୍ତ* ଏବଂ ଏହା ଧାର୍ଯ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ । ପ୍ରସଙ୍ଗ (1) ଏବଂ (2) ର ଉପରୋକ୍ତ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ବିଚାରପୂର୍ବକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଛି ।

ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡାଦେଶ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦୁର୍ବଳତାର ପୀଡ଼ିତ ନୁହେଁ ।

34. ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଛି ଯେ 18.06.2005 ରେ, ଫରେଷ୍ଟ କ୍ୟାମ୍ପ ତାଲିମ ସମୟରେ, ସେ ଏମ. ଦେବନାଥ, ଫରେଷ୍ଟ କ୍ୟାମ୍ପ ଟ୍ରେନିଂ ହ/ ବି.ଏଚ.ଏମ୍. ଙ୍କୁ ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଏକ ଲାଠିରେ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ । ଏମ୍. ଦେବନାଥଙ୍କର ଡାକ୍ତରୀ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ଡାକ୍ତରୀ ପରୀକ୍ଷାର ବିବୃତି ନିଶ୍ଚିତ କରିଥିଲା ଯେ ସେ ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ପି. କେ. ସାହୁ (ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.-1), ଯିଏ କି କ୍ୟାମ୍ପ କମାଣ୍ଡର ଥିଲେ, ପ୍ରମାଣ କଲେ ଯେ ଏମ୍. ଦେବନାଥ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଭିଯୋଗ କରିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରତିବାଦୀ ତାଙ୍କୁ ମାଡ଼ ମାରିଥିଲେ । ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.-2, ଜି. ଡି. ଭୁକାରା ପ୍ରଥମେ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ମାମଲାକୁ ସମର୍ଥନ କରିଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଜେରାରେ କହିଥିଲେ ଯେ ଘଟଣା ସମୟରେ କୌଣସି ତୃତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପସ୍ଥିତ ନଥିଲେ । ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.-3, ଟି. କେ. ହାଜରା କହିଥିଲେ ଯେ ଏମ୍. ଦେବନାଥ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କର ଆଚରଣ ବିଷୟରେ ଅଭିଯୋଗ କରିଥିଲେ, ଏବଂ ତାଙ୍କ ଶରୀରରେ ଆଘାତର ଉପସ୍ଥିତି ଥିବାର ସେ ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିପାରିଥିଲେ । ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.-4 ହୀରାଲାଲ ଯାଦବଙ୍କ ବିବୃତି ମଧ୍ୟ ଏକ ସମାନ । ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.-5 ଲିୟାକତ ଅଲ୍ଲୀ କହିଥିଲେ ଯେ ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ଲଢ଼େଇ କରୁଥିବାର ଦେଖିଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରତିବାଦୀ ଏମ୍. ଦେବନାଥଙ୍କୁ ଲାଠି ମାଡ଼ କରୁଥିବାର ଦେଖିଥିଲେ । ସେ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ ଯେ ଏମ୍. ଦେବନାଥ ତାଙ୍କ ତମ୍ବୁ ପାଖକୁ ଯାଇ କହିଥିଲେ ଯେ ସେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବେ, ଯଦିଓ ତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇଥିଲା । ଏମ୍. ଦେବନାଥ (ପୀଡିତ) ଙ୍କ ବିବୃତି ମଧ୍ୟ ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ଏହି ଅଭିଯୋଗକୁ ସମର୍ଥନ କରିଥିଲେ । ପୀଡ଼ିତଙ୍କ ସମେତ, ଅନ୍ୟ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ବିବୃତି, ଉପରେ ବିଚାର କରିବା

ପରେ ଏବଂ ଡାକ୍ତରୀ ରିପୋର୍ଟ ସମେତ ଦସ୍ତାବିଜଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା ପରେ ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିଲା । ଫଳସ୍ୱରୂପ, ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପକ୍ଷକୁ ଏବଂ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକାଳକୁ ବିଚାର କରିବା ପରେ, ସେନା ନାୟକ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ଉପରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ଏବଂ ପେନସନ ଏବଂ ଆନୁତୋଷିକ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଅଧିକାରକୁ ସଂରକ୍ଷିତ ରଖିଥିଲେ ।

35. ପ୍ରତିବାଦୀ ପକ୍ଷର ଶ୍ରୀମାନ ଓକିଲ ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ଫେରସ୍ତ ହୋଇଥିବା ଫଳାଫଳକୁ ଆପତ୍ତି କରିବାକୁ ଏକ ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରୟାସପୂର୍ବକ ଦାବି କରିଥିଲେ ଯେ ତଦନ୍ତ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ଶୃଙ୍ଖଳା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ପ୍ରତିବାଦୀର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଏବଂ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ପ୍ରମାଣର ଦୁର୍ବଳତା ଉପରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବରେ ବିଚାର କରିନଥିଲେ । ଉପରୋକ୍ତ ଉପସ୍ଥାପନକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ, ଏବଂ ଅନୁସନ୍ଧାନ ବିବୃତିରେ କୌଣସି ବିକୃତି ଅଛି କି ନାହିଁ ତାହା ଜାଣିବା ପାଇଁ, ଆମ୍ଭେ ନଥିରେ ଥିବା ତଥ୍ୟକୁ ଯାଞ୍ଚ କଲୁ ଏବଂ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲୁ ଯେ ଅନୁସନ୍ଧାନ ବିବୃତିରେ ଏପରି କୌଣସି ବିକୃତି ନାହିଁ, ଯାହା, ବାସ୍ତବରେ ପୂର୍ବ ପରିଚ୍ଛେଦରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ନଥିରେ ଥିବା ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଅଧିକନ୍ତୁ, ତଦନ୍ତ ପରିଚାଳନାରେ କୌଣସି ସ୍ପଷ୍ଟ ତ୍ରୁଟି ଆମ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅଣାଯାଇ ନଥିଲା । ପ୍ରଦତ୍ତ ଦଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ପ୍ରମାଣିତ ଅସଦାଚରଣ ପାଇଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଭାବରେ ଅସମାନୁପାତିକ ନୁହେଁ । ବରଂ, ତାଙ୍କ ଅତୀତ ସେବାକୁ ନେଇ, ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପୂର୍ବରୁ ଏକ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଏକ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ବାହିନୀର ଅଂଶବିଶେଷ ଥିବା ଏବଂ ତାଙ୍କ ସହକର୍ମୀଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରି ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କ ପ୍ରତି ଆଉ କୌଣସି ଉଦାରତା ଦେଖାଇବା ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ । ଫଳସ୍ୱରୂପ ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ଦଣ୍ଡରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାର କୌଣସି ଉପଯୁକ୍ତ କାରଣ ଆମ୍ଭେ ପାଉନାହୁଁ ।

36. ଉପରୋକ୍ତ କାରଣଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ, ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଛି । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶକୁ ରଦ୍ଦ କରିଦିଆଯାଇଛି । ପ୍ରତିବାଦୀ (ମୂଳ ଆବେଦନକାରୀ)ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ରିଟ୍ ପିଟିସନ୍ ଖାରଜ ହେବ । ପ୍ରତିବାଦୀଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଅବସରର ଦଣ୍ଡ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଛି । ଖର୍ଚ୍ଚ ବାବଦରେ କୌଣସି ଆଦେଶ ନାହିଁ ।

ମାମଲାର ଫଳାଫଳ: ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା ।

---

† *ମୁଖ୍ୟ ଟିପ୍ପଣୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛନ୍ତି:* ଦିବ୍ୟା ପାଣ୍ଡେ

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମୋକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଂଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟାବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଅନୁବାଦିକା : ଶ୍ରୀମତୀ ଜୟା ମୁଖାର୍ଜୀ,
ଓଡିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ